

Postavení matek samoživitelek ve společnosti

Andrea Zapalačová

Bakalářská práce
2019

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Andrea Zapalačová**
Osobní číslo: **H160500**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Postavení matek samoživitelek ve společnosti**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti osamělého rodičovství, příčin vzniku této formy rodinného soužití a pozice rodiče ve společnosti.
Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.
Realizace kvalitativního výzkumu formou případové studie.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 18. 4. 2019

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. Rodinné právo v otázkách a odpovědích. Praha: Computer press, 2000. Právo (Computer Press). ISBN 80-7226-365-x.

KOVÁŘOVÁ, Daniela. Vyživovací povinnost po rekodifikaci. Praha: Leges, 2014. Praktik (Leges). ISBN 978-80-7502-023-9.

ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. Dítě a rozvod rodičů. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010. 179 s. Pro rodiče. ISBN 9788024731810.

SOBOTKOVÁ, Irena. Psychologie rodiny. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-559-8.

MATOUŠEK, Oldřich. Děti a rodiče v rozvodu: manuál pro zúčastněné profesionály a rodiny. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0968-3.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Lenka Venterová

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

27. listopadu 2018

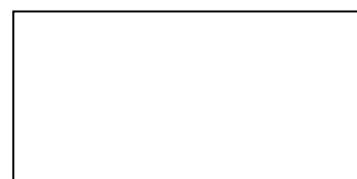
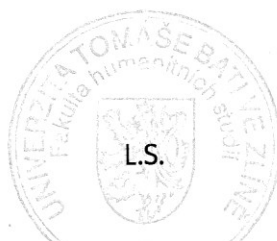
Termín odevzdání bakalářské práce:

26. dubna 2019

Ve Zlíně dne 27. listopadu 2018

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 18. 4. 2019

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédá k vyšší výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou matek samoživitelek. Cílem je zjistit, s jakými problémy se samoživitelky nejčastěji setkávají a jakou pomoc využívají ke zmírnění problémů v neúplné rodině. Teoretická část je zaměřená na rodinu, rozvod, a porzvodovou péči o děti. V praktické části jsou popsány životní situace matek samoživitelek formou případových studií

Klíčová slova: Rodina, péče o dítě, rozvod, matka samoživitelka

ABSTRACT

This bachelor thesis deals with the issue of single mothers. The aim is to find out what problems single parents encounter most often and what help they use to alleviate problems in a single-parent family. The theoretical part focuses on family, divorce, and post-divorce care for children. The practical part describes the life situations of single mothers in case studies.

Keywords: family, child care, divorce, single mother

Děkuji paní Mgr. Lence Venterové za cenné rady a metodologickou pomoc při zparování mé bakalářské práce. Také bych jí chtěla poděkovat za podporu. V poslední řadě chtěla poděkovat rodině za velkou podporu, především za jejich trpělivost.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	12
I. 13	
TEORETICKÁ ČÁST.....	13
1 K TEORETICKÝM VÝCHODISKŮM A ZÁKLADNÍM POJMŮM	14
1.1 STAV ZKOUMANÉHO TÉMATU V LITERATUŘE A DOKUMENTECH	14
1.2 VZTAH TÉMATU K SOCIÁLNÍ PEDAGOGICE	14
1.3 K ZÁKLADNÍM POJMŮM	15
2 NÁZEV KAPITOLY VYJADŘUJÍCÍ TÉMA PRÁCE.....	16
2.1 RODINA.....	16
2.2 FUNKCE RODINY	16
2.3 SROVNÁNÍ DŘÍVĚJŠÍ A DNEŠNÍ POSTAVENÍ DÍTĚTE V RODINĚ	17
2.4 TYPOLOGIE RODINY	19
3 ROZVOD NEBO ROZPAD RODINY	20
3.1 DRUHY ROZVODU	21
3.2 ROZVOD S NEZLETILÝMI DĚTMI.....	21
3.3 PÉČE O DÍTĚ PO ROZVODU	22
3.4 OSAMĚLÝ RODIČ	23
3.5 SVĚŘENÍ DÍTĚTE DO PÉČE PO ROZCHODU ČI ROZVODU RODIČŮ.....	23
4 MATKY SAMOŽIVITELKY	26
4.1 VYŽIVOVACÍ POVINNOST	26
II. 28	
PRAKTICKÁ ČÁST	28
5 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU	29
5.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM.....	29
5.2 VÝZKUMNÝ CÍL.....	29
5.3 TYP VÝZKUMU	30
5.4 METODA A TECHNIKA SBĚRU DAT	30
5.5 VÝZKUMNÝ SOUBOR	32
5.6 VÝZKUMNÝ VZOREK.....	33

5.7	ANALÝZA A INTERPRETACE DAT	33
6	VLASTNÍ VÝZKUM	36
6.1	PŘÍPADOVÁ STUDIE	36
6.1.1	PŘÍPAD Č. 1 – R4	36
6.1.2	PŘÍPAD Č. 6 – R6	39
6.1.3	PŘÍPAD Č. 3 – R7	41
6.1.4	PŘÍPAD Č. 4 – R8	43
6.1.5	PŘÍPAD Č. 4 – R10	45
6.1.6	PŘÍPAD Č. 5 – R11	47
6.1.7	PŘÍPAD Č. 5 – R9	50
7	SHRNUTÍ VÝZKUMU (ZÁVĚR PRAKTICKÉ ČÁSTI).....	52
8	DOPORUČENÍ.....	54
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	55
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	57
	SEZNAM OBRÁZKŮ	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
	SEZNAM TABULEK.....	58
	SEZNAM PŘÍLOH.....	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.

ÚVOD

Matky samoživitelky tvoří fenomén dnešní doby, jedná se o téma diskutované nejen v minulosti, ale také v současnosti. Pohled na danou problematiku se mění v rámci doby, náboženství nebo politického uspořádání státu.

V dnešní době je všeobecně známo, že nejen rozvodovost vstoupá, ale také je větší rozpad nesezdaného soužití. Tím pádem vzniká více neúplných rodin. Domácnost je pak tvořena jedním nebo dvěma dětmi s jedním rodičem. Ve většině případů se jedná o matku. V poslední době se objevuje i střídavá péče nebo dítě může být svěřeno do péče otce, ale přesto zůstává s dětmi po rozvodu matka. Rozvod není pouze jedinou příčinou, žena se také může rozhodnout být svobodnou matkou i z vlastní vůle, nebo její manžel či partner umřel. Stejným způsobem se může stát samoživitelem i otec.

Bakalářská práce je zaměřena na matky samoživitelky z toho důvodu, že tvoří daleko početnější skupinu. Matky samoživitelky se potýkají se spousty problémů, které souvisí především s péčí, výchovou, bydlením a se zaměstnáním. Kromě péče o domácnost a o dítě je často trápí finanční situace a musí řešit, jak zajistí základní potřeby pro sebe i pro své dítě. Pokud otec neplatí výživné, musí využívat veškeré možnosti, aby tuto nepříznivou situaci zvládli. Většinou jsou odkázány na sociálních dávkách, ale ne vždy jich dosáhnou.

Cílem bakalářské práce je zaměřením se na každodenní život samoživitelek a zjistit s jakými problémy se nejčastěji setkávají, ať se jedná o problémy s péčí, výchovou nebo jak se otcové zapojují do výchovy. A také jakou pomoc matky samoživitelky využívají ke zmírnění problémů v neúplné rodině.

V teoretické části jsou charakterizovány oblasti jako je rodina, rozvod nebo rozpad rodiny, péče o dítě po rozvodu i kdo je samotná matka samoživitelka.

Praktická část bakalářské práce bude směřovat k

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 K TEORETICKÝM VÝCHODISKŮM A ZÁKLADNÍM POJMŮM

Tato bakalářská práce se zabývá rodinou, rozvodovostí, péčí o dítě po rozvodu a samotnou matkou samoživitelkou.

1.1 Stav zkoumaného tématu v literatuře a dokumentech

Domácí literatura

KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. Rodinné právo v otázkách a odpovědích. Praha: Computer press 200. ISBN 80-7226-365-x

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. Pedagogický slovník. 7., aktualiz. A rouš. Vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9

SLAVÍK, Milan. Vysokoškolská pedagogika pro odborné vzdělávání. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4054-6.

1.2 Vztah tématu k sociální pedagogice

Sociální pedagogika je nejen disciplína, ale také studijní obor i předmět individuálního zájmu, který se stal velmi frekventovaný. Významný rozvoj sociální pedagogiky měl řadu objektivních i subjektivních příčin. Objektivní potřeba byla dána společenskou poptávkou po oboru, který by našel odpovědi na problémy, které u nás začaly vzrůstat v devadesátých letech. Změnila se situace rodiny i školy. Subjektivním neboli vnitřním předpokladem byly výsledky. (sociální pedagogika 2012, str. 10) existují různé definice sociální pedagogiky jako například pedagogický slovník definuje sociální pedagogiku jako disciplínu pedagogiky zabývající se širokým okruhem problémů spjatých s výchovným působením na rizikové a sociálně znevýhodněné skupiny mládeže a dospělých. Mezi tyto problémy patří zejména poruchy rodiny a rodičovství, náhradní rodinná výchova, týrané, zneužívané a zanedbávané děti, delikvence a agresivita mládeže. (str.217) V. Poláčková vymezuje sociální pedagogiku jako multidisciplinární obor, který integruje a rozvíjí poznatky věd o člověku a společnosti do edukačního, preventivního a reedukačního působení. Zkoumá propojenost mezi bio-psycho-sociálních jevů ovlivňujících sociální integraci a zvládání životních situací jedincem. (Prostředí, člověk a výchova 2001, str.13) v pedagogické encyklopedii je

sociální pedagogika definována jako transdisciplinární obor, který se zabývá vztahem prostředí a výchovy. (Průcha a kol. 2009, str.733)

1.3 K základním pojmům

Rodina - jedná se o nejstarší společenskou instituci, která plní socializační, ekonomickou, sexuálně regulační, reprodukční funkce. Ze sociologického hlediska mluvíme začleňování jedince do sociální struktury. (pedagogický slovník, s.202)

Rozvod - je ukončení manželství rozhodnutím soudu. Soud může manželství na návrh některého z manželů rozvést, jsou-li vztahy mezi manžely tak vážně rozvráceny, že manželství nemůže plnit svůj společenský účel. (bezplatná právní poradna.cz)

Matka samoživitelka – osoba, která má nezaopatřené dítě, nebo závislé děti, a která je ovdovělá, nesezdaná nebo rozvedená (www.thefreedictionary.com)

2 NÁZEV KAPITOLY VYJADŘUJÍCÍ TÉMA PRÁCE

Postavení matek samoživitelek ve společnosti

2.1 Rodina

Rodina je velkým tématem pro sociální psychologii, sociologii a pedagogiky. V rodině probíhá primární socializace. Realizuje se především skrze intimní vztahy s matkou a dalšími členy rodinného jádra první kontakt dítěte se společností a kulturou. Podle toho jak rodina s dítětem jedná, jaké postoje k němu zaujímá, jakou oporu vytváří pro jeho vývoj, jakou citlivostí je zahrnuje, zprostředkovává dítěti zvládnání základních vzorců sociokulturního chování a myšlení. Díky rodině dítě rozvíjí své vztahy k sobě samému, druhým lidem, širšímu sociálnímu okolí, k věcem i úkolům. (Sociální psychologie pro pedagogy, str. 198) Jedná se o nejstarší společenskou instituci, která plní socializační, ekonomickou, sexuálně regulační, reprodukční funkce. Ze sociologického hlediska mluvíme o začleňování jedince do sociální struktury. Rodinu členíme na nukleární tedy základní, kterou tvoří oba rodiče a děti. (pedagogický slovník str. 202) Rodina má pro vývoj osobnosti rozhodující význam a to především v oblasti tělesné, duševní i sociální. Dítě si utváří obraz světa podle toho, jak je mu realita interpretována. V rodině si osvojuje základní návyky, dovednosti a strategie především vzorce chování. Zelená a Glérová rozdělují rodinu na Funkční, problémovou, dysfunkční, afunkční. (str. 8) Špaňhelová vyznačuje rodinu těmito znaky: růst zaměstnanosti žen a mužů, růst vzdělanosti žen, stírání rozdílů mezi mužskou a ženskou rolí, omezení časového prostoru kontaktů rodičů a dětí, činnosti, které dřív dělala a vykonávala rodina se poskytují do společenských služeb, omezení vícegeneračních vztahů, migrace obyvatel z venkova do měst. (str. 11)

2.2 Funkce rodiny

Heluz uvádí následující funkce rodiny

- Rodina uspokojuje základní i primární potřeby dítěte v raných stádiích jeho života. Jde především o uspokojování biopsychosociálních potřeb jako je například zajištění jídla, pití, spánku, hygieny, pohybu, ale i raných psychologických potřeb jako je bezpečí, láska i pravidelný životní rytmus.

- Rodina uspokojuje velice závažnou potřebu organické přináležitosti dítěte. Jako je potřeba domova, potřeba „mít svého člověka“ jako matku, otce. Je základem podvědomí, že patří do spolehlivých a láskyplných mezilidských vztahů.
- Poskytuje prostor pro jeho aktivní projev, seberealizaci
- Pozvolna uvádí dítě do vztahu k věcem rodinného vybavení k zařízení domácnosti, přístrojům a nástrojům, předmětům hezkým a cenným. Vede dítě k tomu, aby tyto předměty chápalo jako hodnoty, které pro členy rodiny něco znamenají a mají se podle pravidel používat. Dítě má možnost pozorovat ostatní, jak s věcmi zacházejí.
- Rodina výrazně určuje prvopočáteční prožitek se sama. Napomáhá tomu vzor otce a matky, případně babičky a dědečka i zkušenosti ze sourozencem.
- Předává dítěti vzory a příklady skrze lásku k otci a matce, vciťování se do nejrůznějších situacích, napodobování jejich jednání, přemýšlení. Dítě se učí vidět v druhém člověku osobnost a samo touží být osobností.
- Zakládá , upevňuje a dále rozvíjí vědomí povinností, zodpovědnosti, ohleduplnosti a úcty jako něčeho samozřejmého. Děje se to především tím, že dítě je přirozeně, organicky a nenásilně zapojováno do společenských činností rodinného kolektivu.
- Otevírá dítěti příležitost vzejít do mezigeneračních vztahů a tím hlouběji proniknout do chápání lidí různého věku, různého založení nebo postavení. Rodina včleňuje dítě do vztahu s prarodiči s mladšími i staršími sourozenci, strýci i tetami, přáteli a známými.
- Prostřednictvím rodičů, prarodičů, starších sourozenců, příbuzných a přátel rodina navozuje v dítěti představu o širším okolí o společnosti a o světě. (str. 219-22)

2.3 Srovnání dřívější a dnešní postavení dítěte v rodině

Dříve bylo dítě u sezdaných rodičů považováno za samozřejmost. Manželství bylo uzavíráno často za rozhodujícího vlivu širší rodiny především rodičů, kvůli získání potomstva. Potomek měl být doma pracovní silou například v řemeslnické dílně, nebo v zemědělském hospodářství, kdy dítě mělo vypomáhat při získávání prostředků na obživu a to i v raném věku. Dědicem rodového majetku a také se měl postarat o rodiče v případě, že to toho nebudou samo schopni. (Heluz. str. 209,210)

Dnes dítě pro rodinu znamená především:

Pro mladé lidi s dosaženým vyšším vzděláním dítě znamená zásah do kariéry. Dále se jedná o zásah do navyklého způsobu života, do osobní ekonomiky. Hledání odpovědi na naléhavou a znepokojující otázku „ jaké vlastně dítě bude, které se nám narodí, a co z něj bude vyrůstat.“ V poslední řadě jsou pochybnosti, zda je zodpovědné přivést dítě do světa, kde jsou problémy a přináší nejistoty a úskalí. (Heluz str. 211)

Helus uvádí členění funkce rodiny následovně:

- Rodiny stabilizačně funkční jsou rodiny, které ve všech výše uvedených oblastech spolehlivě zajišťují svým dětem kvalitní socializační podmínky.
- Rodiny s přechodnými, více či méně závažnými problémy. Dokáží je vždy vyřešit
- Rodiny problémové. Rodina má problémy a čelí krizi a hrozbě rozpadu.
- Rodiny dysfunkční. Některé funkce rodiny jsou vážně a dlouhodobě narušeny.
- Rodina afunkční (str.222-234)

Oproti tomu Kraus a Poláčková uvádějí funkce rodiny:

- Biologicko-reprodukční funkce

Tato funkce má význam nejen pro jednotlivce, kteří rodinu tvoří, ale také pro společnost, jako celek. Význam této funkce pro samotného jedince je jednak v uspokojování jeho biologických potřeb, ale také v uspokojování potřeb pokračování rodu každého jedince.

- Sociálně-ekonomická funkce

Rodina je chápána jako významný prvek v rozvoji ekonomického systému společnosti. Její členové se jednak zapojují do výrobní a nevýrobní sféry v rámci výkonu určitého povolání.

- Socializačně-výchovná funkce:

Rodina jakožto prvotní sociální skupina učí dítě se přizpůsobovat sociálnímu životu. Osvojuje si tak základní návyky a způsoby chování, které jsou běžné ve společnosti. Hlavní úlohou socializačního procesu v rodině je příprava dětí a mladistvých na vstup do praktického života.

- Sociálně psychologická funkce

V rodině se vytváří určitá hodnotová a psychická atmosféra, která ovlivňuje všechny účastníky v rodinné komunikaci. Mladé, dospělé i starší rodinné příslušníky. Podstatnou role se nachází v příslušnosti k určité sociální skupině, kam spadá pocit sounáležitosti s určitými lidmi, s nimiž má jedinec příležitost se identifikovat. (str. 20,21)

2.4 Typologie rodiny

Kromě základní rodiny rozlišujeme také rodinu nukleární, kam řadíme rodiče a děti, nebo jenom rodiče a velkou, vícegenerační rodinu. Tedy rodiče, děti, rodič a prarodiče, prarodič.

Podle funkčnosti dělíme rodinu:

- Rodina funkční

Plní všechny funkce jako jsou: biologicko-reprodukční, výchovně-vzdělávací, sociálně-ekonomickou, emocionální, ochrannou, morální a socializační.

- Rodina dysfunkční

Některé z funkcí nejsou dostatečně naplněny ale rodina není ještě podstatně ohrožena. Helus rozlišuje dysfunkční rodinu jako nezralou, přetíženou, ambiciózní, perfekcionistickou, autoritářskou, liberální a improvizující i odkládající rodinu (helus in Čábalová, 2011, str. 200)

- Rodina nefunkční

Neboli afunkční rodina již nefunguje a je podstatně narušen její chod a výchova dětí. (Čábalová 2011, str. 199)

3 ROZVOD NEBO ROZPAD RODINY

Existuje mnoho činitelů, které způsobují v rodině problémy, ovšem rozvod nejvíce dopadá na dítě a narušuje vztahy mezi rodiči. V současnosti se rozvod stal v mnoha zemích závažným sociálním jevem a pro celou rodinu to znamená zásadní změnu a zásah do života všech jejích členů. Je nositelem mnoha sociálních, psychologických a ekonomických důsledků. Rozvod nebo rozpad rodiny může na dítěti zanechat trvalé psychické poškození, které v budoucnu ovlivňuje další vztahy. (Zelená, Klégrová, str. 9) Podle českého statistického úřadu z první poloviny roku 2018 nabyla rozvodovost právní moci 11,9 tisíc rozvodů. Během měsíců leden až červen 2018 bylo o 1,2 tisíc méně než v též období roku 2017. Téměř 46% rozvodů bylo zahájeno na základě společného návrhu obou manželů a 7,0 tisíc byly rozvedených rodin s nezletilými dětmi. Mezi nejčastější důvody, o kterých se v posledních desetiletích nejčastěji hovoří jsou: rozdílné názory na trávení volného času, nedostatek společných zájmů, rozdílné názory na práva a povinnosti v domácnosti, mimomanželský vztah partnera, rozpory ve finančním hospodaření, nespokojenost v intimním soužití, vlastní mimomanželský vztah, nedostatek tolerance ze strany partnera, hrubé jednání partnera, rozdílné názory na výchovu dětí, charakterové vady partnera, žárlivost partnera, závislost na alkoholu u partnera nebo když partner nemůže mít děti. (péče o dítě po rozvodu a její úskalí) Když mezi partnery nastanou neshody, tak jsou často doprovázeny hádkami, kterého mohou být děti svědkem. G. Reichlin v knize *Výchova dětí 100 + 1* rada poukazuje na to, jak se mají rodiče, nebo partneři zachovat, když taková situace nastane. Po hádce, která se odehrává před dětmi, je důležité, aby se také navzájem před dětmi omluvili a udobřili se. Rodiče by si měli být dobře vědomi toho, co říkají o svém ex – partnerovi před dětmi, protože to pomůže k vytvoření sebeúcty a budou tak mít o obou rodičích láskyplnou představu. (str. 52) Když už samotná hádka nastane, tak by se měla odehrávat mimo děti, ale pokud jsou děti přítomny, tak by jim po hádce měli rodiče říct, že je už konec hádky. (str. 53) Je nesmírně důležité se naučit, že domov je klidné a bezpečné místo, a proto by jsem se mělo s dětmi o všem otevřeně komunikovat a nechat je vyjádřit. (str.54)

3.1 Druhy rozvodu

Z. Králíčková rozlišuje tři varianty rozvodu. První rozvod je dohodou manželů, který je zákonem preferován. Jedná se tedy o smluvní rozvod, kdy se manželé shodnou nejen na rozvodu, ale také na porozvodovém majetkovém vyrovnání, vyživovací povinnosti vůči nezletilým dětem. Pokud smluvní rozvod není možný, nastane druhý typ takzvaný sporný rozvod, který představuje řešení pouze osobního stavu. Problematika vypořádání majetku, bydlení i vyživovací povinnosti na nezletilé děti je nutné řešit prostřednictvím soudu prostřednictvím osobních žalob. Jestli že se jeden z manželů rozvodu brání je mu poskytnuta zákonem zvýšená ochrana a to za velmi přísných podmínek. Může nastat z různých příčin jako je například alkoholismus, nevěra, neplodnost, nebo duševní porucha. Poslední třetí variantou je sporný rozvod s trvalostí kauz. Jedná se o rozvod, kdy se soud musí zabývat rozvratem a jeden z manželů neprojeví zájem na rozvodu po čas soudního jednání. (Králíčková 2000, str. 45,46)

Poupělová rozlišuje dva druhy rozvodu.

První radě se jedná o soudní rozvod, na druhé straně se jedná o psychorozvod, který je podstatně složitější. (str.21)

Rozvod a domácí násilí

Rozvod může být řešením násilí a současně může násilí zhoršit. V některých případech se násilí objeví v souvislosti s rozvodem a brzy po něm skončí. Násilníkové chování je spojováno s jeho nejistotou v roli muže, respektive v roli ženy s neschopností řešit frustraci rovnoprávným dialogem, někdy i neschopnost vcítit se do druhého. (Matoušek 2015, str.62, 63) Pokud násilná osoba deptá svou oběť soustavně, při každé příležitosti, tak se oběť může dostat do stavu, který se nazývá syndrom týraného partnera. (Čírtková 2013 in Matoušek 2015, str.62)

3.2 Rozvod s nezletilými dětmi

Jelikož žádný zákon nemůže absolutně chránit nezletilé děti před rozvratem vztahů a rozvodem rodičů, může však práva a zájmy dětí chránit v souvislosti s rozvodem manželství a to tak, že je výslovně stanoveno, že manželství nelze rozvést, dokud nenabude právní moci rozhodnutí soudu o poměrech nezletilých dětí po rozvodu. Je zde stanoveno s kým bude dítě

po rozvodu, jaké výživné každému rodiči náleží, případně úprava styku s dítětem. (Kralíčková 2000, str.55)

3.3 Péče o dítě po rozvodu

Poválečné odborné studie přinesly poznatky, že dříve platilo po větší část minulého století za nepochybné, že by malé děti nebyly svěřeny do péče matky. Otec neměl velkou naději na svření dítěte do jeho péče. Očekávalo se respektování otce v nezastupitelné roli matky. Od poloviny sedmdesátých let se předpokládá, že matka je vždy vhodnější a lepší opatrovník pro dítě se začal považovat za „sexistický“. Na počátku osmdesátých let u nás na počátku devadesátých let vzrůstá ve světě popularita společné péče. Za nerovnoprávné se začalo považovat ustanovení jediného rodiče opatrovníkem a druhého pouze návštěvníkem. Společná péče měla tedy představovat spravedlnější rozdělení odpovědnosti za dítě a času s ním stráveného. Problémy nastávají ve chvíli, kdy jeden z rodičů na snahu jevit se jako lepší pečovatel, a to na úkor druhého rodiče. Každý z rodičů se může snažit „vyhrát“ v péči o dítě a může používat prostředky, které dítě poškozují. Aby rodiče zlepšili své šance na vítězství v soudním sporu, mohou děti programovat a popouzet. Lze tedy rozlišit tři hlavní uspořádání porozvodové péče o děti. První je výhradní péče matky a „navštěvujícího“ otce. Druhá je výhradní péče otce s „navštěvující“ matkou a poslední třetí je společná neboli střídavá péče, kdy dítě pobývá střídavě v péči matky a otce. Roku 1998 byl u nás zaveden institut společné střídavé péče. Matka měla ve výhradní péči o dítě u více než 90% případů. (Matoušek, 2015 str. 31, 32) Při rozhodování o typu péče o dítě po rozvodu je žádoucí zvážit schopnost rodiče poskytnout dítěti adekvátní péči. Je tedy potřeba vzít v úvahu psychický a zdravotní stav rodiče, závislost na návykových látkách. Velký význam je kladen na zkušenosti rodiče a dovednosti v péči o dítě. Také je nutné zvážit případné překážky a naplnění základních materiálních předpokladů péče o dítě, jako je stav domácnosti a finanční příjmy. Dále by měl být zjištěn životní styl rodiče. Je žádoucí, aby rodič, jemuž je dítě svěřeno, měl zázemí ve své širší rodině, aby byla u něj záruka, že nebude mařit styky s členy rodiny, aby bylo adekvátně, sociálně i pracovně adaptováno. Příznivou okolností je, když dítě nebude nuceno změnit navštěvovanou školu nebo školku, neztratí kontakt s komunitou v níž zatím vyrůstalo. V neposlední řadě se jedná o přání dítěte. Přání starších dětí jsou lépe zdůvodnitelná, proto se jim přikládá větší váha. (Matoušek 2015, str. 41, 42)

Oba rodiče jsou ve vztahu k dítěti nezastupitelní a plní specifické role. Proto bývá problematické, když je dítě vychovááno jen jedním rodičem. Matka pro dítě znamená pečovatele, který je pro něj nejdůležitější v raných etapách jeho vývoje, protože je lépe geneticky vybavena. Velký emocionální význam má chování matky, pokud je matka pro tuto roli zdravá vyvolává u dítěte pocit bezpečí, že je akceptováno, milováno, poskytuje dítěti důvěr. Naopak otec umožňuje větší experimentování, podporuje jeho sebedůvěru, tvořivost, pomáhá dítěti čelit konfliktům a posiluje jeho odolnost. Výzkumy poukazují na to, že mít dítě má pro otce i matku jiný význam. Podle Belyušové, 1998 se rychleji zotavili po návratu do zaměstnání otcové nejmenších dětí, opak byl však u matek. (Gillernova 2011, str.116) Nicméně se pod pojmem „výchova“ po rozvodu rozumí osobní péče o dítě. Pokud došlo k rozvratu manželství a rodiče spolu nechtějí dále žít, dohodnou se, nebo je soudem určeno, komu bude dítě svěřeno do péče. Jedná se o rodičovskou zodpovědnost, která znamená povinnost řídit jednání dítěte, užití přiměřených výchovných prostředků a vykonávat nad dítětem dohled náleží ze zákona oběma rodičům ať jsou manželi nebo jsou rozvedeni. Tyto povinnosti mají i po rozvodu, jen je důležité, aby se na nich oba partneři dohodli. (Králičková 2000, str. 56)

3.4 Osamělý rodič

Osamělý rodič musí zpravidla zastávat univerzálnější roli, do níž je zahrnuta role matky i otce, proto je emočně náročnější. Často bývá přetížen povinnostmi, osamělý, sociálně izolovaný a potýká se s finančními problémy. Někdy se dítě může dostat do situace, ovlivňuje druhého rodiče. Jestli osamělý rodič dokáže zvládnout novou roli často závisí na vztahu k bývalému partnerovi. Z toho také vyplývá míra jeho vyrovnalosti s rozvodem a tolerance účasti druhého rodiče na výchově dětí. (M. Slavík 2012, str.109)

3.5 Svěření dítěte do péče po rozchodu či rozvodu rodičů

Svěření dítěte do péče je stanoveno zákonem o rodině §26 odst. 2 následovně. Pokud jsou oba rodiče způsobilí dítě vychovávat a mají-li o výchovu zájem, může soud svěřit dítě do společné, popřípadě střídavé výchovy obou rodičů, je-li to v zájmu dítěte a budou –li tak lépe zajištěny jeho potřeby. Soud může také schválit dohodu rodičů. Zákon nedefinuje přesnou délku střídavé výchovy ale je stanovena na 14 dní, ovšem jsou známé i případy po

týdnu, měsíci či delší době. Rodiče by se měli seznámit s dostupnými a existujícími formami uspořádání kam spadá střídavá péče, společná výchova, výlučná péče jednoho rodiče s úpravou styku pro druhého rodiče. Zvolit je jednu z možností pro jejich rodinu. Není důležitá doba střídavé péče, ale kvalita společného prožitého času. Mezi důležité faktory při rozhodování o porozvodovém uspořádání péče se uvádí: jak probíhala péče o dítě do doby před rozvodem, kdo a jak se na ní konkrétně podílel, jaká je schopnost a kvalita komunikace mezi rodiči, jaké jsou představy a principy výchovy jednotlivých rodičů, jaké je přání a postoj dítěte a školní a zájmová činnost dítěte. (MPSV)

Společná péče

Nastává ve chvíli jsou-li oba rodiče způsobilí dítě vychovávat a mají-li o výchovu zájem, může soud svěřit dítě do společné péče, popřípadě střídavé výchovy obou rodičů. Je-li to v zájmu dítěte a budou lépe zajištěny jeho potřeby. Při společné péči o dítě se rodiče o výchovu dítěte střídají, ovšem pevná doba není stanovena. Jde o schválení stávajícího stavu, kdy výchova před rozvodem funguje a není ji třeba měnit. Nejsou stanovena pravidla kdy, kde a jak dlouho se bude dítě zdržovat, vše záleží na společné domluvě rodičů. Společná péče dává obou rodičům otcí i matce stejné postavení, potvrzuje jejich rodičovskou úlohu a podporuje je, aby v životě svého dítěte zůstali nadále aktivně zapojeni. (MPSV)

Dítě žije s matkou

Ve většině případů žije matka s dítětem a otec má upravený styk na 1x za 14 dnů o víkend, popřípadě také v tom týdnu, kdy není víkendový styk, tak se vídá s dítětem jedno všední odpoledne. Nevýhodou této péče je, že dítě nevidí, nepozná, nevnímá ani neregistruje základní vztah mezi mužem a ženou, kteří se společně rozhodli žít a kteří jsou zároveň jeho rodiči. Rodič může dál dítěti předávat životní zkušenosti. Může ukazovat své vlastnosti, jak se mu s kterou žije, jak ji překonává nebo co se mu daří nebo naopak nedaří a co sní dělat. Mezi výhody pro dítě patří například:

- dítě žije pod větší jednotnou výchovou jednoho z rodičů. Druhý rodič nemá možnost zasahovat do výchovných pravidel ve vztahu k němu. Příčinou je častá nekomunikativnost nebo se s ním nevidá.
- Dítě žije v jednom stabilizovaném prostředí a do druhého pouze dochází na víkend.

- Vnímá plnohodnotně jednu rodičovskou roli. (Špahnělová, str. 132)

Nevýhody pro dítě autorka uvádí následující:

- Dítě nemusí poznat ve větší míře druhou rodičovskou roli. \především mužskou a otcovskou. Nepozná jeho zájmy, jeho pohled na svět, jaké má názory, jak se staví k určitým situacím, nebo to pozná jen v malé míře.
- Nepozná, jak se otec chová v běžných situacích, protože je pouze „víkendový“ a užívá si pouze víkendové aktivity, jako může být sport, návštěva kina. Ovšem neprožívá s ním psaní úkolů, nákupy ani shánění učebních pomůcek.
- Chování matky může vnímat spíše stresově a zdá se mu, že na něj matka nemá čas. Pod tíhou toho co má udělat ať už od běžných domácích prací, přes dohlédnutí na školu a školních povinnosti, nákupy, vyzvednutí dítěte ze školní družiny. Někdy se může stát, že matka nemá přes všechny starosti si s dítětem popovídat, ukázat mu své vlastnosti.
- Matka se setkává s finančními problémy a nemá příležitost dítěti „dopřát“ vše co by chtěla nebo to, co po ní vyžaduje, mnohdy to může matku stresovat. (Špahnělová, str. 133)

Organizace pomáhající samoživitelkám

- Women for women

Pomáhá ženám, které se ocitli s dětmi v nouzi. Ženy najdou nejen nový domov, ale také podporu a útěchu. Může se jednat o pomoc finanční, právní pomoc či sociální asistenci. (women for women)

- Fond pro rodiče samoživitele

Je projektem Nadace AGROFER, který je zaměřený na podporu jedné ze skupin obyvatel nejvíce ohrožené chudobou. Fond podporuje osamělé rodiče samoživitele žijící ve společné domácnosti s jedním nebo více dětmi. Cílem je pomo maminkám a tatínkům najít východisko z tíživé životní situace. (nadace-sgrofert)

4 MATKY SAMOŽIVITELKY

Na matky samoživitelky je společností nahlíženo kriticky a okolí se nezavděčí, jestliže se věnuje jen dětem, je podezřelá z lenosti a spíše ze zneužívání než využívání sociálních dávek. Za nespravedlivý přístup k neúplným rodinám je srovnávání se zcela harmonickou rodinou. I když je téma samoživitelství prezentováno médii je stále veřejností prezentováno jako kuriozita. (O otcovské roli 2013, str. 32)

4.1 Vyživovací povinnost

Jedná se o povinnost hradit životní náklady či zabezpečovat potřeby mezi subjekty rodinoprávních vztahů. Vyživovací povinnost znamená kromě hrazení výživy také uspokojování ostatních hmotných i kulturních potřeb. U dítěte se jedná především o podporu a zajištění všestranného rozvoje dítěte po stránce fyzické, sociální i duševní. Dále přispívá na pokrytí nákladů spojených s kulturou, sportem a vzděláním. Vyživovací povinnost je zákonem stanovena několika skupinám osob kam spadá nejen vyživovací povinnost rodičů ke vztahu k dítěti ale také manželům, předkům a potomkům navzájem, rozvedeným manželům ve vztahu k dítěti, registrovaným partnerům i partnerům po zrušení registrace a v poslední řadě otcí dítěte, za kterého není matka provdána. Pro tyto skupiny osob platí společná ustanovení, která lze shrnout do následujících bodů:

- výživné nesmí být v rozporu s dobrými mravy,
- soud bere v úvahu odpovědné potřeby oprávněného na jedné straně a schopnosti, možnosti i majetkové poměry na straně druhé,
- je placeno v pravidelně se opakujících, obvykle měsíčních částkách,
- výživné se nedá promlčet, ovšem lze za promlčené pokládat splátky výživného a v době trvání tří let a při změně poměrů může soud rozhodnutí o výživném na nezletilé děti změnit a to bez návrhu.

Na výživné nemá nárok osoba, která nemá na výživné nárok podle žádného ustanovení. Jedná se o druha a družku tedy osoby, které spolu žijí, ale nejsou sezdáni. V dnešní době takto žije asi 50% mladých lidí.

Výše výživného

Výše výživného je předmětem sporu v jakémkoli druhu v mnoha zemích. Česká republika má obecnou právní úpravu a ponechala na soudu, přesněji soudci aby v každém individuálním případě zkoumali všechny okolnosti a výživné tak bylo individualizované a výlučné a je určováno v českých korunách. (Kovářová, 2014 str. 29-36)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU

V teoretické části bakalářské práce jsme se zabývali rodinou, důvody rozvodu nebo rozpadu rodiny a v neposlední řadě problematikou porozvodových situacích.

V praktické části se budeme zabývat kvalitativním výzkumem, který je zaměřený na matky samoživitelky. Budeme zjišťovat s jakými problémy se matky samoživitelky setkávají ať už jsou to výchovné problémy, nebo celkově problémy se kterými se samoživitelky setkávají v každodenním životě. Dále se budeme zabývat jak se otcové zapojují do výchovy svých dětí. Výzkum by měl vyvrátit, či potvrdit naše domněnky z dosavadních informací o této problematice.

V pedagogických výzkumech se zatím řeší pouze porozvodové situace a to především v péči o děti.

5.1 Výzkumný problém

Bakalářská práce se zaměřuje na každodenní život matek samoživitelek. Budeme zkoumat s jakými překážkami se samoživitelky setkávají při péči o dítě, v zaměstnání a jaké je zapojení otců do výchovy.

5.2 Výzkumný cíl

Hlavním cílem bakalářské práce je zjistit, s jakými překážkami se matky samoživitelky nejčastěji setkávají. Matky mohou mít problémy při výchově, zaměstnání nebo se zapojením otců do výchovy. Dále se výzkum zabývá zjištěním toho, jakou pomoc matky samoživitelky nejčastěji využívají ke zmírnění problémů v neúplné rodině.

K dosažení hlavního výzkumného cíle bude samotný výzkum zaměřen především na tyto dílčí cíle:

- Zjistit, jak dlouho a z jakého důvodu se matka stala samoživitelkou,
- zjistit, jak pečuje o dítě,
- zjistit, zda mají problémy při výchově,
- zjistit, jakou pomoc využívají a kdo jim pomáhá,

5.3 typ výzkumu

Pro výzkum by zvolen kvalitativní výzkum, aby se podařilo proniknout do problematiky hlouběji a mohli tak zjistit podrobné informace k jejímu pochopení.

5.4 Metoda a technika sběru dat

Výzkum je zpracován formou případové studie za využití techniky teoretické analýzy. Za metodu sběru dat byl zvolen rozhovor.

Tematická analýza bývá široce využívána, a za její výhodu je považována flexibilita. Braun a Clarke (2006, str. 6) Dále autoři uvádí, že slouží pro identifikaci, analýzu a vykazování témat uvnitř data. Aby byly data dobře zprůhledněny, navrhuje Braun a Clarke postup v šesti bodech, ovšem pro samotnou analýzu je velmi důležité se neustále vracení k předchozím bodům. Které jsou následující.

1. Seznámení se s daty

Data si musí každý výzkumník shromáždit sám. Pro analýzu je důležité opakované čtení dat a to aktivním způsobem, jako je hledání vzorců, významů a tak dále. Ideální je, aby se data četli prostřednictvím celého datového celku alespoň jednou před samotným kódováním. V této fázi si začneme psát poznámky, nebo nápady pro kódování.

2. Generování počátečních kódů

Nastává ve chvíli, pokud máme data přečtené s počátečními kódy, toho, co nám přišlo v textu zajímavé. V této fázi pak identifikujeme rysy dat v konkrétním kódu. (Boyattis, 1998, in Glaser a Clarker.)

3. Hledání témat

Přichází ve chvíli kdy výzkumník/ce má všechna data rozklována a uspořádána se seznamem různých kódů. V podstatě se začnou analyzovat vlastní kódy a zvážit, jak se mohou kombinovat různé kódy se zastřešujícím tématem. Výhodou může být třídění kódů do témat. Může se použít například tabulka, mapa, nebo samotný kód se stručným popisem.

4. Přezkoumání témat

Data v rámci témat by se měla smysluplně spojit. Znovu přečtení jednotlivých částí, ke kterým byl přiřazený kód.

5. Definování a spojování témat

Zpřesnění dat, které budou použity pro analýzu. Definování toho, čeho se jednotlivé téma týká. Za důležité se považuje zejména to, co je na nich zajímavé a proč.

6. Sepsání zprávy

Psaní závěrečné zprávy, která musí zaujmout. (Clarke a Glaser 2006, str. 16-23)

Jednalo se o polostrukturovaný rozhovor, který byl zaměřený na zjištění postojů matek k dané problematice. Byl proto připraven okruh otázek, které byly doplněny třemi až jedenácti podotázkami. Rozhovory byly nahrány na mobilní telefon a následně přepsány do písemné podoby. Jelikož se jednalo o doslovný přepis rozhovoru, proto se vyskytují v rozhovorech i nespisovné výrazy. Většinou se jedná o nářečí. Délka rozhovoru se pohybovala okolo 40 minut až hodiny a čtyřicet minut. Rozhovory se uskutečnili v únoru a březnu roku 2019. S etických důvodů je místo jmen účastnic rozhovoru použito označení R1 až R12. Informantky s nahráváním rozhovoru souhlasili a před každým začátkem rozhovoru podepsali informovaný souhlas.

Rozhovory začínaly po podepsání informovaného souhlasu a po seznámení s tématem bakalářské práce. Dále byla informantka seznámená s okruhem předem připravených otázek, který se zaměřoval na péči a výchovu dítěte z její strany, jak o dítě pečuje otec dítěte, popřípadě otcové děti, jakou pomoc využívají ke zmírnění problémů v neúplné rodině, co informantku nejvíce trápí. Ptali jsme se i na finanční pomoc. Na závěr rozhovoru měla informantka pokaždé prostor, aby se sama vyjádřila k dané problematice, případně něco více rozebrala, nebo doplnila. Na všechny odpovědi měla dostatek času. Po této části proběhla rychlá kontrola připravených otázek za účelem správnosti pochopení otázek a následných odpovědí, které také pomohli k doplnění dat.

Závěr rozhovoru byl doplněn třemi otázkami týkající se srozumitelnosti kladených otázek. Některé informantky byly do výzkumu zařazeny formou snowball (nabalování), kdy na sebe dávali informantky po uskutečnění rozhovoru kontakty. Na základě této metody byly kontaktovány prostřednictvím SMS zprávy, telefonicky, nebo za pomoci sociální sítě, kde jsme se domluvili na datu a místě konání rozhovoru.

Rozhovory probíhali ve větší míře v přirozeném prostředí informantek, přesněji u nich doma. Pouze pro dvě informantky a jednoho informanta bylo příjemnější uskutečnění rozhovoru u mě doma. Vždy jsme se předem domluvili na čase a místě, podle toho, co bylo pro informantky příjemnější.

Vhodné informantky byly vybrány na základě předem stanovených požadavků, jako byly děti předškolního a školního stupně. Přesnější definování školního věku byly děti na prvním stupni základní školy a matky samoživitelky žijící mimo Azylový dům pro matky s dětmi o. p. s.

Výzkumu se účastnilo celkem 11 informantek a jeden informant.

5.5 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor byl záměrný. Výzkumný soubor tvořili matky samoživitelky, které bydlely ve zlínském kraji přesněji v okrese Vsetín. Bylo získáno celkem dvanáct rozhovorů.

Tři byly realizovány na Azylovém domě pro ženy a matky s dětmi o. p. s. po domluvě s terénní sociální pracovnící a tento výzkumný vzorek byl použitý jako předvýzkum, který sloužil k ověření pochopení výzkumných otázek a následného nasycení dat. Na základě málo získaných dat byl rozšířený seznam otázek, pro další rozhovory a tyto informantky byly z výzkumu vyřazeny, protože se nechtěli k dané problematice moc vyjadřovat.

Dále byly z výzkumu vyřazeny informantky R5., a R12, které bylyk výzkumníkovi málo otevřené na základě domněnek o aktuálního trápení matek.

U R6. byl rozhovor po domluvě realizován dva krát. Důvodem opakovaného rozhovoru byla přítomnost dětí, které byly v době nahrávky hlučné a nahrávka nebyla kvalitní. Informantka byla také více uzavřená. Při druhém rozhovoru byly opět přítomny děti, ale seznámeny s nutným klidem v místnosti. Informantka byla více k výzkumníkovi otevřená, protože už věděla, na co se bude ptát.

Rozhovoru byly téměř pokaždé přítomné i děti. Výzkumný vzorek měl jednu věc společnou až na jednu výjimku a to, že dříve pobývali na azylovém domě pro ženy a matky s dětmi o. p. s.

Výzkumný soubor tvořil i jeden otec, který se dobrovolně účastnil výzkumu. Měl podobné otázky jako matky samoživitelky ovšem s jedinou výjimkou a to, že byly otázky směřovány na muže, jak on sám vnímá tuhle problematiku. Jelikož neproběhlo více rozhovorů s otcí nelze proto jeho odpovědi porovnat s jinými. Informace lze porovnat individuálně z dosavadního zjištění pohledu otců na problematiku matek samoživitelek.

5.6 Výzkumný vzorek

Informantky byly vybrány záměrně tedy na základě dostupnosti a metou snowball. Celkem tedy bylo realizováno 12 rozhovorů. Nakonec po přepsání a analýze všech rozhovorů, bylo vybráno 6, které byly dobře datově nasycené. U tří rodin se jednalo o rodinu po rozvodu, kde se otcové nezapojovali žádným způsobem do výchovy či péče jinak, než jim bylo upraveno soudně. Ve zbylých třech případech se jednalo o nemanželské rodiny, kde se otcové zapojovali ve větší míře do výchovy, nebo péče o děti. Vyjímkou byla jedna rodina, kde o jedno dítě byl zájem a o druhé ne ze strany otce.

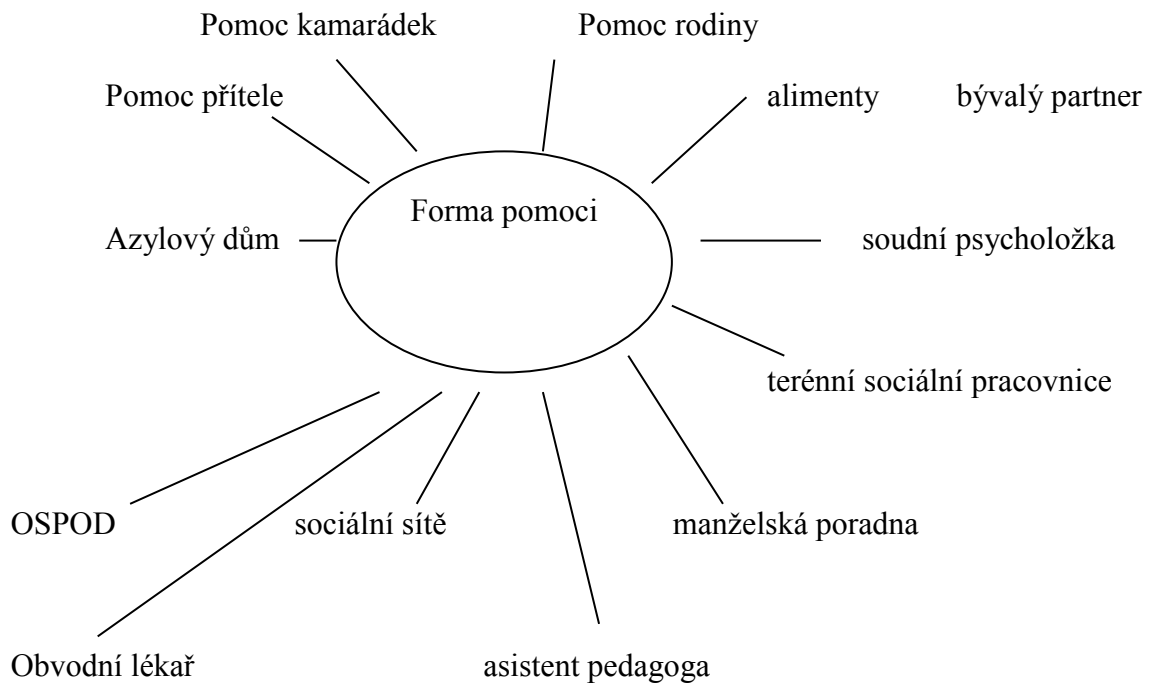
Tyto matky byly osloveny a také byly seznámeny s výzkumem. Byly požádány o poskytnutí rozhovoru a ujištěny, že informace poslouží pouze pro účely bakalářské práce a že bude zachována jejich anonymita. Proběhlo také seznámení s mlčenlivostí, která je pod ochranou zákona č. 101/200Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů. Byly poučeny o možnostech, které z informovaného souhlasu vyplývají, jako je například právo ukončit rozhovor v průběhu dotazování, právo odstoupit od výzkumu po realizaci či možnost doplnění informací. Jedna kopie informovaného souhlasu byla pro výzkumníka a druhá pro matku samoživitelku.

Samoživitelky byly ve věkové hranici 22 až 40 let s dětmi od 3let do 10ti let.

Jelikož se pracovalo s citlivými údaji, tak nejsou uvedena práva jména informantek. Pouze jsou označeny písmenem R a číslem, v jakém pořadí byly matky dotazovány.

5.7 Analýza a interpretace dat

Pro lepší orientaci ve výsledcích byla použité myšlenkové mapy. Jako příklad je uvedena tato myšlenková mapa, která znázorňuje jakou formu pomoci matky samoživitelky nejčastěji setkávají. Velmi podobné myšlenkové mapy byly použity i u dalších výzkumných otázek.

Pro samotnou analýzu bylo použito grafické znázornění formou tabulek. Jako příklad je uvedena tabulka vyjadřující příčinu rozpadu rodiny a úskalí samoživitelek.

Název kategorie	Kódy
Nejčastější pomoc	Samostatnost matky
	Terénní sociální pracovnice
	Azylový dům pro ženy a matky s dětmi o. p. s.
	kamarádky
	Rodina
	Přítel
	ÚP – nepojistné sociální dávky
	Sociální služby

Tabulka č. 1 Nejčastější forma pomoci

Název kategorie	Kódy
Úskalí matek samoživitelek	finance
	bydlení
	zaměstnání
	Výchovné problémy
	Více povinností
	Neplánované těhotenství

Tabulka č. 2 Úskalí samoživitelek

6 VLASTNÍ VÝZKUM

6.1 Případová studie

„případová studie je empirický designem, jehož smyslem je velmi podobné zkoumání a porozumění jednomu nebo několika málo případům. Základem případového šetření musí být sběr skutečných dat vztahující se k objektu výzkumu (případu).“ (Švaříček a Šedřová, 2007)

6.1.1 Případ č. 1 – R4

Základní informace:

R4., je dvakrát rozvedená a má dvě děti. Staršímu synovy je osm let. Chodí do základní školy. Mladší dcera má pět let a navštěvuje školku. Od manžela se odstěhovala před třemi lety a před třemi lety žila s dětmi na Azylovém domě pro ženy a matky s dětmi o. p. s. V současné době bydlí s dětmi ve startovacím bytě. Dřívější pracovní uplatnění měla ve firmě, kde kvůli častým nemocem dětí neměla prodlouženou pracovní smlouvu, nicméně pracuje v obchodě jako prodavačka. Nejvíce pomoci nachází u rodiny, na sociálních sítích, kde se řeší problematika matek samoživitelek a také knížka. Je v kontaktu s bývalými manželi, dokonce s prvním vychází momentálně hezky. Rodina se snaží pomoci jak finančně, například půjčí peníze, ale také s výchovou, kdy babička obě děti pohlídá, nebo bratr vezme syna za kulturou.

Zkoumané oblasti:

- Příčina a délka samoživitelství

Z rozhovoru vyšlo několik druhů problémů, které musí matka po rozvodu zvládat. Problémy, které předcházeli prvnímu rozvodu, jakož jsou, ukončení léčby deprese manžela, který se rozhodl ukončit léčbu okamžitě bez vědomí psychologa jako následek toho byla zvýšená agrese a domácí násilí na matce před starším synem. Příčina druhého rozvodu manželství byla ta, že bývalý manžel byl chronický lhář, časté stěhování do podnájmu z důvodu nezaplacení nájmu, nespolehlivost a také zvýšená agrese. Délka od druhého rozvodu je 3 roky. Obě děti byly svědkem nepříznivé situace v rodině. R4: *„Já si pamatuju že s tím jejím tatínkem. On mě potom docela dost bil a nejvíc co mě kdy tak jí bylo asi okolo jednoho roku a M. si to pamatuje, pamatuje si co dokonce běželo*

tehda v televizi.“ Dále se zmiňuje o úskalí syna, kterého trápí, že nemá tatínka, který by se mu dostatečně věnoval, jak to vidí u svých vrstevníků.

- Péče a výchova o dítě ze strany matky

Nejvíce času je úkoly, vaření, uklízení. Děti se snaží matce pomoci, aby byly spolu déle. Společné aktivity se odvíjejí od finanční stránky. *„každý měsíc se snažím prostě vím že tam ty peníze navíc prostě sou takže prostě je vezmu do kina, ted'ka v sobotu jdeme na karneval. Jako nemůžu si nějak vyskakovat, ale snažím se aspoň tu pětistovku nějakým způsobem jako využít. Jo a něco udělat. Logicky je za to pozvu třeba na jeden oběd za dvě stovky dohromady.*“ Starší syn navštěvuje mimoškolní aktivity: *„v družině, ale chodí do kroužku, potom na tom azyláku.*“ Lékařská péče není zanedbaná, spíše naopak.

- Výchovné problémy

Kromě občasného pocitu syndromu vyhoření, že matka vůbec nic nezvládá nepociťuje. Spíše naopak mají spolu hezký vztah a vše se vyřeší vzájemnou důvěrou a komunikací. *„já se s nima snažím, když mě něco štve, tak já jim to prostě řeknu a nechci to nechávat zajít tak daleko, že sem steklá.*“ *„Mě nedělá problém se omluvit a mu tím pádem nedělá taky problém se omluvit prostě přiznat chybu, takže my vycházíme.*“

- Péče o dítě otcem

Společné vztahy jsou velmi dobré. Syn se vídá se svým otcem, když přinese alimenty, když trávil s otcem čas tak se jeho nová rodina hádala a na syna to nemělo dobrý vliv. *„ale čistě s ním je rád.*“ Horší vztah má s otcem sestry, protože špatně nese sliby, které se nesplní. Poslední dobou s ním nechce ani komunikovat.

Dcera má otce ráda, ale nemá k otci důvěru. *„oni měli být spolu pár hodin prostě nějakých dejme tomu 5 -6 hodin a ve 4 dejme tomu ji měl dovést, byl tam i M. a ona mi o půl čtvrté volala, že jí je strašná zima a jako z čeho a ona neřekla, že se počůrala ona se to bála tatínkovi říct.*“ Pokud tato situace nastane tatínek ji řeší vynadáním, nebo dceru uhodí. Jedná se o psychický stav, který má matka podložen lékařskými zprávami.

- Finanční situace

Otcové platí na děti výživné: „*Ono záleží jak kdy. Třeba ten jení tatínek má dané 3.000 a to platí a ten P. většinou dva, dva a půl.*“ Když žili na azylovém domě, tak navštěvovala finanční gramotnost, která jí pomohla se naučila šetřit, a tak může za ušetřené peníze strávit s dětmi hezký den. V době nemoci dětí a neuhrazení alimentů se musela zadlužit a dluh splácí dodnes.

- Pracovní uplatnění

Velký problém je se zaměstnáním. „*Předtím jsem pracovala ve firmě a v podstatě mi to neprodloužil, protože jsem mívala nemocné děti a já nemám šanci to zaprvé nijak ovlivnit jo a že to je fakt blbý' pocit. A když sem šla na pohovory tak sem pro ně byla neperspektivní jo, protože mám děti, které bývávají nemocné.*“ Aktuálně pracuje v obchodě jako prodavačka.

- Pomoc ke zmírnění problémů

Když nastane v rodině problém, snaží se ho vyřešit komunikací, ví že se může obrátit na Azylový dům pro ženy a matky s dětmi. „*Když sem si s tím nedokázala poradit tak sem právě šla za někým, kdo by s tím mohl mít tu zkušenost. Nejvíce právě ta soudní psycholožka.*“ Dále nachází porozumění v knížce s názvem Nebezpečné vztahy. S manželi navštěvovala i manželskou poradnu. S pomocí se obrací i na svojí rodinu.

- Úskalí matky

Největší problém vidí v nespravedlnosti, jako je: „*když někomu nezaplatí se výživné, tak ten muž po třech měsících se musí dát trestní oznámení, ale nic se neděje, to bych řekla, že je největší problém, že a hlavně ta žena to nikdy neví dopředu, to je na tom nejvíc stresující, že většinou musí být nějak závislá na těch penězích od těch mužů.*“ Dále pak že jsou ženy znevýhodněné, kvůli nemocným dětem i když to sama matka nemá jak ovlivnit.

Shrnutí 1. případu:

R4 se v rámci rozvodu a následného bydlení na Azylovém domě pro ženy a matky s dětmi o. p. s. naučila šetřit peníze. K tomu jí pomohl kurz azylového domu finanční gramotnost. Další pomoc našla u soudní psycholožky, se kterou řeší veškeré problémy s bývalým partnerem. V současné době žije s dětmi ve startovacím bytě a je zaměstnaná jako prodavačka a v práci tráví osm hodin denně. Potýká se s finančními problémy, které nastá-

ly z důvodu nemoci dětí a opožděného placení alimentů. Otcové se an výchově moc nepodílejí, což matce nějak výrazně nevadí. Trápí ji celková problematika matek samoživitelek v České republice, kdy jsou matky vystaveny steru zda otec zaplatí alimenty nebo ne. Dále ji trápí znevýhodněné zaměstnání a že se na ně zaměstnatelé dívají jako na neperspektivní.

6.1.2 Příklad č. 6 – R6

R6., odešla od partnera na Azylový dům pro ženy a matky s dětmi o. p. s. se straší dcerou, která má momentálně tři roky. Důvodem odchodu od partnera byl nezájem partnera o novou rodinu a časté hádky. Od druhého partnera odešla z důvodu neochoty partnera s pomocí s pracovní příležitostí, kdy nechodil do práce. S ním má mladšího syna, který bude mít rok. Snažili se utvořit znova rodinu ale opět byla nezaměstnanost a hádky. V současné době žije s dětmi ve startovacím bytě a využívá pomoci terénní sociální pracovnice. Ve společné domácnosti mají dva psy. S pomocí se obrací na rodinu, azylový dům. Pobírá příspěvek na bydlení a vše se snaží řešit sama. Po rozchodu tíhla k alkoholu. Pomoc kamarádek nevyhledává, protože jim nevěří.

- Příčina a délka samoživitelství

Z rozhovoru vyšlo několik druhů problémů, které musí matka po rozvodu zvládat.

„Jelikož to s prvním tatínkem nevyšlo, tam jsme se vlastně trápili oba dva, tak jsem se vlastně ocitla tady na Vsetíně jako že na azylovém domě, tam jsem byla bezmála 3 měsíce. A s druhým tatínkem, tam to bylo to samé, akorát tatínek nechodil do práce, že více méně ta ženská byla na vše sama.“ Sama se dvěma dětmi je necelé tři roky. V tehdejší rodině docházelo často k hádkám mezi partnery, i když se k hádkám schylovalo až na večer, tak i přes den se dokázali pohádat před dětmi.

- Péče a výchova o dítě ze strany matky

Kromě klasického denního režimu, do kterého spadá snídaně, svačinka, oběd, polední odpočinek, svačinka, večere koupání a spaní se věnuje přípravě dcery do školky aby uměla: *„Ráno samozřejmě zoubky, malá ať si sama čistí zoubky do té školky, ať je prostě nachystaná, slovíčka prostě, to máme ty slovíčka, kreslení, hraní, co má dělat, prostě ať se to naučí, hlavně bez té plenky na noc ji nechávám už bez plenky.“* Taky se ji vede k slušnému vychování a správné mluvě. Ve volném čase si spolu hrají, učí se,

chodí na procházky se psy, jezdí na výlety a vede děti k přírodě. Volnočasové aktivity s dětmi nenavštěvuje, protože není dostatečně informována o službách pro rodiny s dětmi.

- **Výchovné problémy**

Výchovný problém matka pociťuje: „Hodně se předvádí, když si to vezmu takhle sem tam neposlechne, to je pravda, tvrdohlavá více méně po mě, kolikrát ji člověk něco řekne a nevnímá, takže musím zvýšit ten hlas, prostě jo a bych upozornila.“ Pokud nastane nějaký problém, tak zvedne hlas, nebo za dcerou dojde a snaží se ji daný problém vysvětlit.

- **Péče o dítě otcem**

Děti mají dobré vztahy se svými otci. *„Ona k němu velice ráda jde, když ho vidí tak velice tati jo a přitulí se.“* Na výchově se otec u dcery podílí určitě, když si ji vezme, což v poslední době je velmi málo, důvod možná vidí v rekonstrukci bytu v práci a v nové přítelkyni. U syna je to samé, pouze, když si ho vezme. Nicméně je to častěji než u dcery. *„No on si ho bere tak 4x, 5x do měsíce, když může a když zrovna není v práci, on vždycky předem napíše, nebo tak a když má tu možnost tak si ho vezme.“* Výživné otcové platí na dceru 2.500 Kč a na syna 3.000 Kč.

- **Finanční situace**

Jelikož nechodí do zaměstnání a s dětmi doma, není její finanční situace moc dobrá. Pobírá sociální dávky z oddělení hmotné nouze, přesněji příspěvek na bydlení

- **Pracovní uplatnění**

Je na mateřské dovolené a nechodí ani na brigády.

- **Pomoc ke zmírnění problémů**

Většinu problému se snaží vyřešit sama, nicméně pokud je potřeba, ví že najde pomoc u terénní sociální pracovnice nebo u své rodiny. V rámci nabízené pomoci azylového domu využívá skládek a potravinovou pomoc.

- Úskalí matky

„tatínek od S. nezaplatil alimenty a já koupila barvy, abych vymalovala dětem pokoj, tak a část peněz z nájmu jsem použila na ty barvy s tím, že mi to pak zaplatí ale nestalo se.“ Matku nejvíce trápí nedostatek finančních prostředků.

Shrnutí 2. případu

R6 - matka dvou dětí, která po odchodu od prvního partnera bydlela na azylovém domě. Hlavní příčina odchodu byla ta, že se tehdejší partner nezajímal o novou rodinu a většinu času byl s kamarády. Od druhého partnera odešla z důvodu nezaměstnanosti. Partner byl neustále doma i když měl pracovní nabídky. Má dvě děti o které pečuje dvacet čtyři hodin denně. Z důvodu věku dětí. Od Září nastoupí dcera do školky, proto se doma věnuje také přípravě dcery. Matka je spíše samostatná a když nastane problém, se kterým si neví rady obrací se na svou terénní sociální pracovníci nebo matku, která ji občas pomáhá s výchovou, nebo finančně. Od azylového domu občas čerpá potravinovou pomoc i šatník. Momentálně bydlí ve startovacím bytě sama smrtmi a psy.

6.1.3 Případ č. 3 – R7

Zkoumané oblasti:

- Příčina a délka samoživitelství

Z rozhovoru vyšlo několik druhů problémů, které musí matka po rozchodu zvládat.

Důvodem odchodem od partnera a následným bydlením na Azylovém domě pro ženy a matky s dětmi o, p, s, bylo udělení odnětí svobody za drogovou závislost. R7: *„my jsme byli tehda drogově závislí a myslím si, že on by nepřestal, on dítě nechtěl“* od partnera odešla před třemi lety.

- Péče a výchova o dítě ze strany matky

Kromě vaření, hraní si tráví odpoledně čas u sousedek, které mají děti přibližně stejného věku. Když je venku hezky, tak tráví čas venku.. Navštěvují také akce, které pořádá azylový dům. *„akce přes azyláka, tak vlastně se zapojujem. Tedka ve čtvrtek jdem do džungle, byly jsme na karnevalu“* žádné služby pro rodiny s dětmi nevyužívají, kvůli finanční situaci. *„Za prvé se to tam taky nějak platí, není to úplně zdarma a co si budeme vykládat pro mě i 20Kč je celkem dost.“* Socializace dcery probíhá v kolektivu kamarádek a jejich dětí.

- Výchovné problémy

„je asi ten, jak jsem už říkala na začátku, s tím neposloucháním, že prostě je... Ona je baran jo že prostě když nějaký problém, nějaký konflikt nejde s ňou hnout.“ vyřešit se to snaží tím, že malá odejde do pokojíčku se uklidnit, nebo dostane výchovnou na zadek. Jiné problémy s výchovou nejsou.

- Péče o dítě otcem

Jelikož otec nemá o dcerou zájem a byl v trestu odnětí svobody, tak se vůbec nezapojuje. Pouze platí na malou alimenty. *„On se ozve, jen když něco potřebuje, takže ať si platí alimenty a tím to pro mě hasne.“* Na základě špatné komunikace si matka nepřehraje, aby byla dcera s otcem v kontaktu.

- Finanční situace

Finanční situace je špatná, otec platí alimenty 1.000Kč. Matka se potýká i s finančními problémy, které si nese z předchozího vztahu, především se jedná o exekuci, kterou není momentálně schopna splácet, protože nemá zaměstnání. Splácet dluhy chce hned jak půjde dcera do školky a najde si zaměstnání.

- Pracovní uplatnění

Momentálně žádné není, nicméně by chtěla chodit na brigády aby si trochu s dcerou přilepšili, ale nemá hlídání.

- Pomoc ke zmírnění problémů

Největší pomoc nachází u terénní sociální pracovnice, kamarádek a rodiny. problémy s finanční situací řeší prostřednictvím právníka. Přes azylový dům využívá hlavně potravinovou pomoc. V minulosti ji pomohl dostat se z drogové závislosti OSPOD, kdy měla na výběr, jestli se odstěhuje a přestane s drogovou záležitostí, nebo ji dceru odeberou. V té chvíli se bez váhání odstěhovala a je s malou šťastná. V době kdy odešla od partnera využila pomoci s bydlením u jeho tety, jenže tam spadla do alkoholové závislosti. Momentálně má stanovený soudní dohled a je bez problémů.

- Úskalí matky

Největší úskalí vidí ve financích a zaměstnání, že nebude moct pracovat o víkendy, svátcích ani přesčas. Dále je to bydlení.

Shrnutí 3. případu

R7 se po odchodu od partnera potýkala nejen s drogovou závislostí, ale také s alkoholismem. V době, kdy se odstěhovala od partnera bydlela s dcerou u jeho tety, kde situa-

ce nebyla dobrá a začal se tím zabývat OSPOD. Matka se přestěhovala s dcerou na Azylový dům, kde ji hodně pomohli. Našla si samostatné bydlení, několikrát se stěhovali. Kvůli předchozím problémům měla stanovený soudní dohled. V současné době žije s dcerou ve startovacím bytě. Chce si v nejbližší době najít práci a dostat se z finančního problému, které má.

6.1.4 Příklad č. 4 – R8

Základní informace:

R8 žije s dcerou, která má tři roky ve vlastním bytě. Po rozchodu tedy nemusela řešit otázku spojenou s bydlením. V současné době je zaměstnaná a pomoc a podporu nachází kamarádek, současného přítele a rodiny, jak svoji tak rodiny bývalého partnera. Bývalý partner ji taky pomáhá a to především po finanční stránce.

Zkoumané oblasti:

Z rozhovoru vyšlo několik druhů problémů, které musí matka po rozchodu zvládat.

- Příčina a délka samoživitelství

„Příčinou bylo, že bývalý přítel nás opustil z jeho strany vlastně. Já jsem se rodinu snažila pořád udržet a příčina byla milenka.“ Partner ji opustil před třemi lety.

- Péče a výchova o dítě ze strany matky

Kromě vaření, uklízení, učí dceru na tříkolce, jezdí hodně na výlety. V zimě sáňkovali, bobovali. V létě tráví spoustu času venku, kde vymýšlí různé aktivity. Před nástupem do školky, navštěvovala s dcerou Rodinné a mateřské centrum, aby byla dcera v kolektivu dětí, jelikož nemá žádného dalšího sourozence. Dcera se doma učí Anglicky základní slovíčka a fráze.

- Výchovné problémy

Při výchově se nejčastěji setkává s náročností dvou rolí. *„To je hrozně těžké no, že být táta i máma zároveň, být hodná někdy si říkám, že to nedávám, že tam chybí ten vzor táta.“* Nicméně, pokud se naskytne problém, tak se obrátí na mamku, která ji poradí, nebo přemýšlí, jestli neudělala něco špatně a snaží se s malou více mluvit a vysvětlovat.

- Péče o dítě otcem

Otec má s dcerou velmi dobrý vztah. Dříve si ji bral na víkend, ale v současné době za ní dochází domů dva krát týdně, kdy si spolu hrají, chodí na hřiště. I přes to, že má dceru rád, tak ji to neumí dát najevo. Jelikož je byt odkoupený oběma rodiči, platí stále polovinu hypotéky. Nicméně co se týče pomoci, tak je jen finanční. „*On říkal, budu ti dávat vysoké výživné a na paragrafy si choť ty, kdyby byla nemocná tak ji nepohlídám.*“ Otec si myslí, že peníze jsou všechno. V samotné výchově je to těší, protože dceři všechno dovolí.

- Finanční situace

Finanční situace rodiny je dobrá, otec platí vysoké výživné na dítě. „*S penězi není problém, právě on má peněz dost takže jako že chce aby se malá měla dobře, takže mě posílá 5 000Kč.*“ Otec pomáhá finančně i s placením poloviny hypotéky na byt, ve kterém žije R7 s dcerou.

- Pracovní uplatnění

Momentálně má práci na plný úvazek, která ji sice nebaví, ale je ráda, že nějakou má. Při hledání zaměstnání se potýkala s jistými problémy. „*Pokaždé, když jsem šla na pohovor, tak nikdo neřešil, že prvně potřebuju dát malou do školky a že potřebuju prostě na sedm, že prostě nemůžu chodit, tak jak by chtěli.*“

- Pomoc ke zmírnění problémů

Rozchod měl na R7 velmi špatný dopad. Svěřila se své kamarádce, která pracuje jako psychologka. Jelikož nastaly i zdravotní problémy, tak se obrátila na svého obvodního lékaře. Podporu a pomoc nachází u přítele, který ji pomáhá i s výchovou dcery. U své mamky, které malou pohlídá, když je potřeba i u maky bývalého přítele a to jak materiální „*pokaždé když přijde donese malé nějaké ovoce. Mandarinky, banány.*“ tak i finanční. Dá peníze na oblečení, nebo obuv pro malou.

- Úskali matky

„*Tak určitě je problém najít tu práci, když je samoživitelka, hodně sem hledala, teď sem našla není to podle mých představ ale člověk je rád, že něco má, to bydlení je taky těžké, naštěstí jsme ho takhle vyřešili.*“ Zastává názor, že by se měla více řešit problematika samoživitelství. „*Určitě by to vláda měla nějak upravit, protože mě přijde, že na ty samoživitelky jakože kašlou. Dívám se třeba na tu 168 tam řešili, že některé maminky fakt jsou na tom špatně, že nemají ani na to školné, že nemají ani na jídlo, aby mělo dítě aspoň jedno teplé jídlo.*“

Shrnutí 3. případu:

R8 je samoživitelkou tři roky, jelikož se s bývalým partnerem i přes rozchod dokázali domluvit, může i nadále bydlet s dcerou v bytě a nemusela řešit problematiku bydlení. V současné době má přítele, který ji hodně pomáhá a dcera ho má ráda. Podporu a pomoc najde

v rodině své i u ex partnera. S finančními problémy se nepotýká, platí pouze polovinu hypotéky na byt. Je zaměstnaná na ranní směnu, takže si dceru může odvést do školky. Největší potíže vidí v náročnosti dvou rolí. V budoucnu plánují s přítelem budoucí bydlení i miminko, aby měla dcera sourozence.

6.1.5 Případ č. 4 – R10

Základní informace:

R10 je samoživitelka romského původu, která neprocházela zrovna klidným dětstvím, vyrůstala v dětském domově spolu se svou mladší sestrou. V sedmnácti letech poprvé otěhotněla a po rozchodu bydlela chvíli na Azylovém domě pro ženy a matky s dětmi o. p. s., po porodu bydlela asi šest týdnů v Kojeneckém ústavu. Nyní je matkou dvou dětí. Starší dcera má čtyři roky a letos začala chodit do školky, syn je o rok mladší. Pomoc v rodině bohužel nenajde. Nicméně ji hodně pomáhá bývalý přítel a kamarádka. V současné době bydlí ve startovacím bytě

Zkoumané oblasti:

Z rozhovoru vyšlo několik druhů problémů, které musí matka po rozchodu zvládnout.

- Příčina a délka samoživitelství

Důvodem rozchodu bylo, že si partneři přestali rozumět. Situaci se snažili vyřešit tím, že navštěvovali manželskou poradnu. Od bývalého přítele odešla loni v květnu. Po rozchodu bydlela ve startovacím bytě, proto nemusela řešit problematiku bydlení. V rodině docházelo k častým hádkám.

- Péče a výchova o dítě ze strany matky

Péče o děti přes týden je pro matku stresující až chaotický, protože ráno odvede dceru do družiny, kde je 4 hodiny a po obědě si ji bere domů. Proto jejich denní harmonogram je: snídaně, odchod do školky s oběma dětmi, příchod domů, vaření, uklízení, oběd, znova do školky pro dceru. Když je hezké počasí zůstávají venku. Po čas dcery ve školce matka navštěvuje se synem Rodinné a mateřské centrum, kde chodila i starší dcera. Jelikož využívají poskytnutých služeb RMC, tak se někdy stane, že dcera do školky nejde a jdou všichni do Rodinného a mateřského centra. O víkendu jezdí na výlety, nebo si hrají. Dcera miluje panenky a syn s matkou auta. Společně si malují, jdou na procházky. Obě děti milují vláčky, proto se snaží jezdit hodně vlakem. Společný čas se odvíjí od finanční situace. R10 vysadila dceři prášky, které byly předepsány dětskou lékařkou.

- Výchovné problémy

U syna se problémy při výchově neobjevují zato u dcery ano. „*Je taková více vzteklejší, prostě vzdorovitá, bojovitá, když si umane, že teď bude mít sukničku, tak tu sukničku musí mít, nebo tady bude zle.*“ „*Já těm dětem hodně povolím, chci mít s nimi hezký kamarádský vztah na tom mi záleží*“ s dcerou byly i u dětské neuroložky, která jim na základě vyšetření řekla, jak mají postupovat při záchvatu dcery, nicméně to tak matka nedělá, protože ji to přijde stresující pro dceru. Když teda dostane záchvat bere to tak: „*vyřvy se, jdi na záchod, běž do koupelny, já ji zavřu na chodbu, rožnu ji světlo, ať nemá nějakou fóbii strachu z té tmy, nechám ji tam, ona se vyzteká a za minut přijde a je veselo.*“

- Péče o dítě otcem

Vztah dětí s otcem je velmi dobrý. Otec se stará nejen o svého vlastního syna, ale také o nevlastní dceru. Bere si je co 14 dní na víkend i v týdnu se stane, že děti pohlídá. „*děti od něj přijedou vždy čisté, okoupaní v pořádku navečeření.*“ Nicméně mají odlišný styl výchovy. Otec nezapojuje jak materiálně že sám řekne, že koupí synovy boty, protože vidí, že mu chybí. Platí řádně alimenty ve výši 3.000Kč.

- Finanční situace

Kromě alimentů na syna platil bývalý partner R10 i 800 na neprovdanou matku tři čtvrtě roku. Ze začátku se potýkala s nedostatkem financí, protože pobírala jenom rodičovský příspěvek. „*musím zaplatit školku, nájem, z čeho to mám utáhnou, když mi tehdy ty 3.000 nedal.*“ Nicméně ji byla umožněna brigáda na zkrácený úvazek v obchodě jako prodavačka. Otec dcery pomáhá finančně. „*On někdy dojede raz za půl roku a nechá mi tu 10.000Kč.*“

- Pracovní uplatnění

Před narozením prvního dítěte si přivydělávala prostitucí, aby měla peníze na výbavu pro dítě. Nedávno ji byla od bývalého partnera umožněná brigáda v Albertu, kdy po čas směny trávil s dětmi čas. V budoucnu bude možná brigádně pracovat v hospodě jako barmanka. „*Až mi skončí rodičák, to potom nastupuju do práce, klasicky budu vydělávat svýma rukama a nebudu čekat jak někteří lidi.*“

- Pomoc ke zmírnění problémů

Finanční pomoc najde u bývalých partnerů. S pomocí s dětmi se může obrátit na bývalého partnera nebo na kamarádka. „*vzala si M. a šli třeba někam na procházku a vrátili se třeba za 2 hodiny.*“ Dále využívá pomoci azylového domu, především potravinovou pomoc a šatník. Dále má terénní sociální pracovníci, která ji pomáhá s hledáním nového bydlení, jelikož ji bude příští rok končit nájemní smlouva.

- Úskalí matky

Za největší úskalí považuje R10 bydlení. „*nad tím přemýšlím každý večer, protože vím, že v uvozovkách jsou to poslední Velikonoce tady s dětma. Pak přijdou Vánoce a už se stěhujeme.*“ Velký problém je s penězi, protože R10 nemá dostatek financí na uhrazení kauce.

Shrnutí čtvrtého případu.

R10 sis prošla zajímavým dětstvím, a doposud se vyrovnávala s těžkými překážkami. Velkou oporu najde u bývalého přítele se kterým si teď báječně rozumí. Pomáhá ji jak finančně, tak materiálně. Pomáhá ji nejen s vlastním dítětem ale i s nevlastní dcerou. Otec dcery se zapojuje pouze finančně a to tak že jednou za pár měsíců nechá R10 větší obnos peněz, aby pokryl aspoň minimální náklady. V současné době má přítele, který se jí snaží pomoci.

6.1.6 Případ č. 5 – R11

Základní informace:

R11 žije v podnájmu se svým desetiletým synem. Pracuje jako Sociálně aktivizační pracovníce a dálkově studuje Vyšší odbornou školu CHARITAS v Olomouci. Po rozvodu měla finanční problémy, které měla z dob manželství. V současné době je už nemá. Podporu a pomoc u rodiny nenachází, zato u kamarádek a přítele ano. Pomoc najde u bývalé tchýně, která má o vnuka zájem.

Zkoumané oblasti:

Z rozhovoru vyšlo několik druhů problémů, které musí matka po rozvodu zvládat.

- Příčina a délka samoživitelství

„My jsme se rozvedli, protože jsem otěhotněla dřív, než jsme se stihli poznat a vlastně, když sem byla těhotná, tak jsme se spolu zůstali, ale nevezali jsme se, až při druhém těhotenství jsme se rozhodli, že se vezmeme. Těhotenství úplně nedopadlo a měli jsme nějaké problémy. Já jsem měla problémy s alkoholem on měl problémy s milenkami“ V rodině docházelo k častým hádkám i k italské domácnosti, kdy lítalo nádobí. K podání žádosti o rozvod došlo, když byl manžel v psychologické léčbě, což je momentálně 5 let.

- Péče a výchova o dítě ze strany matky

Přes týden, kdy syn chodí do školy je společná snídaně, svačina a odvoz syna do ranní družiny, po vyučování má syn spoustu kroužku jako jsou návštěva knihovny, v rámci školních kroužků chodí do plavání sportáku, hudebku a kytaru. Každý den po návratu z práce synovy kontroluje splněnou povinnost. Úklid bytu, večeře, pochválení, co se jim za den povedlo a půl osmé jde syn spát. Kvůli nemoci syna je nutné dodržování jasně daných pravidel. Jelikož syn nemá kamarády, snaží se syna také socializovat. „*Což znamená vymýšlím, různé aktivity, jak by mohl trávit čas se dvojíma kamarádka, vymýšlím, jak to zorganizovat s maminka různýma, jestli by nám půjčili to jejich dítě, aby si mohli kluci pohrát. On nemá moc kamarádů, takže to je celkem velká náplň.*“ Velmi často chodí do kina na pohádky, nebo si je pouštět společně doma.

- **Výchovné problémy**

Vzhledem k diagnóze je výchova obtížná, především když se vrací od otce. R11 je obviňována z rozvodu. Potíže jsou i v neshodách na výchovných postupech. „*jelikož se s bývalým manželem neshodneme na těch výchovných postupech a hlavně on si ho nebere a když si ho vezme, tak to vždycky dopadne blbě.*“ Dále je problém s chováním, ve škole i ve společnosti. Ve škole se to řeší zapomocí asistenty a individuálního plánu. Doma funguje bodový systém. „*Máme týdenní plán a on má nějaký soupis těch jak by se měl chovat ve škole, co by měl udělat, co by neměl dělat a dostává smajlíky. Dostává usměvavé smajlíky, s rovnou pusou, jakože dejme tomu a potom mračouny, že se to nepovedlo.*“ Za 4 smajlíky je předem stanovená odměna.

- **Péče o dítě otcem**

Přesto že s otcem tráví přibližně 4 hodiny za měsíc, tak má ze synem hezký vztah. Otec o syna nejeví zájem. „*od posledního rozsudku si ho nezval ani jednou. Čas od času se ozve tchýně, že by si ho vzala.*“ Otec nezvedá ani synovy mobilní telefon. Nicméně syn je na otce upnutý a otcovo chování omlouvá s tím, že za to může máma. Bývalá tchýně se snaží pomoci tak, že ho vyzvedává nebo doprovází do kroužku, nebo školy. Syn s otcem se setkávají právě u bývalé tchýně. Otec pět let neplatil alimony, ale v současné době má splacený i dluh.

- **Finanční situace**

Dříve nebyla finanční situace rodiny vůbec dobré, byli hodně zadluženi a matka musela chodit do více zaměstnání. V současné době se z nepříjemné finanční situace dostali a jsou zcela bez dluhu. Alimony otec platí 3.000Kč

- **Pracovní uplatnění**

Z důvodu tehdejší špatné finanční stránce chodila R11 do více zaměstnání. „*„Dřív sem každý druhý víkend chodila do práce. Já sem tady měla 8 rodnin, kterým sem chodila stabilně uklízet, abych vydělala na nějaké ty věci, protože na charitě jsem dostala minimální mzdu, 2 tisíce jsem projezdila autem, takže sem si moc nevyděla-*

la, ale viděla jsem v tom perspektivu, tak sem tam vydržela za ty příšerný peníze a abychom přežili do zaplacení nájmu a školy a všech těch blbostí, tak jsem si přivydělávala tak, že jsem uklízela, před vánocemi jsem po nocích pekla cukroví, které jsem pak prodávala.“ Také chodila na brigády do firem. V současné době má jen jedno zaměstnání.“

- Pomoc ke zmírnění problémů

Psychologickou pomoci si po rozvodu prošla nejen R11, ale i její syn. Největší podporu a pomoc měla u nejlepší kamarádky a nyní u přítele, který ji pomáhá i při výchově, tak že se synem cvičí na kytaru nebo mu zkontroluje splněnou aktivitu, než dojde z práce. Ze začátku byla R11 více uzavřená, „*dlouho jsem byla v také bublině, jsem se schovala před světem, hlavně tady před Vsetínem. Jo my jsme si žili tak nějak pro sebe a protože na nás chodila pravidelně sociálka, takže nebylo dobré ani říkat, že máme nějaké problémy. Takže jsme se usmívali, tvářili jsme se, že všechno funguje a neříkali jsme to. Až možná loni jsem přiznala, že máme nějaký problém, protože jsem skončila v nemocnici“*

- Úskalí matky

Největší úskalí pociťuje ve vztahu se synem, který není v pořádku a také to, že se s bývalým partnerem neshodne. „*To že jsme se rozešli jako manželé neznamena, že jsme se rozešli jako rodiče.“* „*Předtím jsem viděla největší úskalí v tom, že mi neplatí výživné a že nejsou peníze.“* V dřívější tíživé rodinné situaci nebyla vůbec informovaná, o sociálních službách, které by ji mohli pomoci. Po rozvodu bydlela chvíli u otce, kde měl syn zařízený pokoj, ale matka spávala na zemi. „*Já sem neměla peníze, neměla jsem kam jít a prostě když za mnou chodila ta sociálka tak se ptali co jako teď bude.“*

Shrnutí pátého případu:

R11 se po rozvodu ocitla v opravdu těžké životní situaci a neměla informace o azylovém domě, který by ji v tehdejší situaci pomohl. Chvilu bydlela u svého otce než byt prodal. Musela chodit do více zaměstnání a tím pádem se méně věnovala synovi. Na svou rodinu se obrátit nemohla. Nicméně se jí podařilo finanční situaci vyřešit, našla si podnik a po zhoršení zdravotního stavu, kdy pod vlivem vyčerpání se ocitla v nemocnici a přítel ji pomohl se synem má jednu práci, při které studuje na Vyšší odborné škole v Olomouci. Otec syna se nijak nezapojuje do výchovy, spíše se synovy vyhýbá a když s ním tráví čas, tak jen slibuje. Na syna to má negativní dopad, nicméně má otce stále rád.

6.1.7 Příklad č. 5 – R9

Základní informace:

R9 je bývalý přítel R10. Žije sám se svou matkou v rodinném domě. Partnerka od něj odešla po neshodách a hádkách. Co se týče výchovy dětí si rozuměli, ale nedokázali se pochopit navzájem. Pracuje ve firmě s třísměnným provozem a o děti stará jednou za čtrnáct dní nebo i přes týden, když je potřeba. S dětmi mu pomáhá jeho matka.

Zkoumané oblasti:

Z rozhovoru vyplynulo několik problémů, které vznikly po odchodu partnerky. Rozhovor byl realizovaný za účelem získání poznatků z opačného úhlu pohledu.

Zkoumané oblasti:

- Příčina a délka od rozchodu

„Nepohodli jsme se kvůli tomu, že mám mamku doma a dědu a jeho přítelkyni, že ona se s nima nemohla shodnout, že děda je straší a mamka taky. Ona rodiče nemá, nebo má rodiče ale nežije s nima, jako s mamkou a ona si myslela, že budeme jenom my sami, že já budu taky bez rodičů.“ Vztah ukončili loni v květu. Tedy v roce 2018.

- Péče a výchova o dítě ze strany

Otec je s dětmi jednou za čtrnáct dní, nebo přes týden odpoledne. Když jsou spolu, tak jedou buď k němu domů, nebo jdou navštívit rodinu otce, nebo jsou na hřišti, když je škaredě, tak si hrají doma, *„od soboty od snídaně, oběd, deme si zahrát, nebo se maluje s nima, ta straší se učí.“* Co se týče péče o děti, tak v tom nehraje žádnou roli pohlaví. *„Tož klasicky co ženská od přebalování, krmení, hraní, usínání. Běžné věci co dělala bývalka, ta partnerka to zaujmu aj já. Normálně přebalím mě to nevadí. Uvařit jim musím.“* S výchovou pomáhá po čas víkendu babička, tedy matka otce. Když je potřeba jít s dětmi k lékaři, tak jde s nimi, nebo když potřebovali pohlídat dceru, protože syn byl s matkou v nemocnici, nebyl v tom problém.

- Výchovné problémy

Otec si všimnul chování dcer, že jí chybí asi doma mužský vzor. *„včil pozoruju na nejstarší na té cerce, že ji to asi chybí, že nejsme spolu. Jako když si pro ně přijdu tak ona ukazuje na maminku ať ide s náma, nebo ať ide do auta si sednout asi to pociťuje že něco už nehraje.“* Otec se potýká s tím, že děti nemají naučený režim z domova *„že*

chodija jinak spávat, jinak je učit na jídlo, takové že člověk se chystá na jídlo a oni se chytají jít spát, nebo odpoledne když usíná mě pomalu na tři hodiny místo aby sme si hráli, nemaju daný pevný režim z domu a jinak no a M. nám nemluví, ta derka nám nemluví. “ Tyhle problémy se snaží řešit po svém a problém s nemluvností u dcery řešili s lékařem.

- Péče o dítě matkou

Děti mají s matkou hezký vztah „ *umí natáhnout ty ručičky, že ju chcu“* matka je taková, že jim toho hodně povolí.

- Finanční situace

Otec platí na syna řádně každý měsíc 3.000Kč. „*Na cerku neplatím, protože není moja já sem si ji neosvojil a ona ani tatu v rodném listě uvedeného nemá. Takže jenom na toho ogara, ale brávám si ju. “*

- Pracovní uplatnění

Jak bylo zmíněno v základních informacích pracuje ve třisměnném provozu

- Pomoc ke zmírnění problémů

„My sem docházeli, aby jsme to zachránili na polikliniku do partnerské poradny a nepomohlo nám to, stejnako jsme šli od sebe. Chodili jsme tam asi půl roku, půl roku jsme tam byly, stejnako mě vyhodila takže. A já osobně chodím k psychologovi.“ Jinak s dětmi pomáhá hodně jeho mamka, při praní, usínání.

- Úskalí otce

Nejvíc ho trápí „*že už netvoříme rodinu, že nás spolu, že aj ty výlety, každý si to musí zařídit sám, že oba jsme si řekli, když jsme se poznali, že neudělíme to že se na nás rodiče vykašlou a přece jsme to udělali. “*

Shrnutí pátého případu:

R9 je bývalý partner R10 se kterou má syna. Otec rozchod nese veliče špatně, ale snaží se co nejvíce pomáhat R10. Každých čtrnáct dní si bere obě děti na víkend a v týdnu když je potřeba tak odpoledne. S R10 teď vycházejí velmi dobře ale jako přátelé, jako partneři ne, protože se neumí respektovat, komunikovat, ovšem co se týče dětí tak to bezproblémové. Otec si všímá i chování dětí, ze kterého usuzuje, že jim chybí společné časy rodiny. Nicméně se umí oba rodiče domluvit a někdy uspořádají pro děti společný výlet třeba na pouť. Největší pomoc najde ve své matce, která mu s dětmi pomáhá.

7 SHRNUÍ VÝZKUMU (ZÁVĚR PRAKTICKÉ ČÁSTI)

Bakalářská práce je zaměřená především na matky samoživitelky a jakou pomoc využívají ke zmírnění problémů v neúplné rodině.

Z provedené analýzy dat bylo zjištěno, že většina matek samoživitelek bydlela na Azylovém domě pro ženy a matky s dětmi o. p. s. ihned po rozchodu nebo rozvodu. A nesly si sebou zajímavé životní příběhy. Pouze dvě matky nebydlely na azylovém domě, protože jedna nebyla nijak informovaná o sociální službě, nevěděla ani na koho se má obrátit aby jí poskytl nějaké informace, druhá matka nemusela řešit bydlení na azylovém domě, protože se s bývalým partnerem v době hádek dohodli na společné koupi bytu, ve kterém zůstala matka s dcerou a otec se odstěhoval k přítelkyni. Matce pomáhá s placením bytu a to přesně splácením polovinou hypotéky. Často jsou matky odkázané na pomoc právě azylového domu, kde využívají nejen poskytující poradenské služby, ale také potravinovou pomoc a šatník, kde si můžou vyměnit pro sebe i své děti oblečení.

S pomocí při řešení problémů se obrací na terénní sociální pracovníci, nebo na své kamarádky a příbuzné, kteří se snaží pomoci jak materiálně, tak finančně, nebo i s hlídáním dětí, aby si matky nechvily odpočinuly. Některé matky najdou pomoc i u bývalého partnera ale tahle pomoc bývá spíše finanční.

Matky pociťují, že dětem chybí mužský vzor a že je velmi obtížné zvládat vše sama. A být jak máma, tak táta dohromady.

Výchovné problémy pociťují v neposlušnosti, odmouvání nebo když přijde dítě od partnera, kde má nastavený jiný režim, protože na společných výchovných pravidlech se nedomluvili.

Alimenty trápí každou matku bez ohledu na jejich výši, myslím si, že někteří otcové platí vysoké výživné v porovnání s ostatními. Někteří platí z těžší částku stanovenou soudem.

Největší problém pociťují matky se zaměstnáním, bydlením, a finanční problémy, které si nesou nebo nesly z předchozího vztahu. U zaměstnanosti pociťují nespravedlivost a netolerantnost zaměstnavatelů. Většina matek bydlí ve startovacím bytě a brzy bude muset řešit nové bydlení, protože jim skončí nájemní smlouva. S tím souvisí i finanční problémy, protože kvůli zadluženosti až exekucím nemají dostatek financí na složení kauce. Mnohdy nemají ani dostatek financí na zajištění svých potřeb.

Z uvedených výsledků lze konstatovat, že matky samoživitelky nevidí problém v osamělosti, ale v tom, že je trápí finanční situace.

Zapojení otců do výchovy je také individuální více méně se zapojují jen finančně a to tak, že každý měsíc posílají určené alimenty.

8 DOPORUČENÍ

Doporučení pro praxi jsou následující:

- Více informací o existenci a formě sociálních služeb.
- Větší řešení problému samoživitelství ze strany vlády.
- Zpřísnění neplacení alimentů.
- Větší zapojení otců do výchovy.
- Zohlednění situace matek samoživitelek zaměstnavateli.
- Rozšíření firemních školek.
- Větší podpora dětí samoživitelů ze strany státu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ. 2003. Pedagogický slovník. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-772-8.
- [2] NOVÁK, Tomáš. 2012. Péče o dítě po rozvodu a její úskalí. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-41110-9.
- [3] REICHLIN, Gail a Caroline WINKLER. 2007. Výchova dětí 1000 + 1 rada pro každou situaci. Brno: Computer Press. ISBN 978-80-251-1638-8.
- [4] ZELENÁ, Martina a Alžběta KLEGROVÁ. 2006. Podpora rodiny. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí. ISBN 80-86991-67-9.
- [5] ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. 2010. Dítě a rozvod rodičů. Havlíčkův Brod. ISBN 978-80-247-3181-0
- [6] HELUS, Zdeněk. Sociální psychologie pro pedagogy. 2., přepracné a doplněné vydání. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4674-6.
- [7] MATOUŠEK, Oldřich. Děti a rodiče v rozvodu: manuál pro zúčastnění profesionály a rodiny. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0968-3.
- [8] KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ. Člověk – prostředí – výchova: k otázkám sociální pedagogiky. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2.
- [9] ČÁBALOVÁ, Dagmar. Pedagogika Praha. ISBN 978-80-247-2993-0
- [10] Boyatzis, R. E. (1998). Transforming qualitative information: Thematic analysis and code development. Thousand Oaks, CA: Sage.
- [11] SLAVÍK, Milan. Vysokoškolská pedagogika pro odborné vzdělávání. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4054-6.
- [12] GILLERNOVÁ, Ilona, Vladimír KEBZA a Milan RYMEŠ. Psychologické aspekty změn v české společnosti: člověk na přelomu tisíciletí. Praha: Grada, 2011. ISBN 987-80-247-2798-1.
- [13] NOVÁK, Tomáš. O otcovské roli: [význam otce v rodině]. Praha: Grada, 2013. Psychologie pro každého. ISBN 978-80-247-4498-8.

Internetové zdroje:

- [14] Péče o dítě po rozchodu nebo rozvoru [online]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/files/clanky/14824/konflikty.pdf>
- [15]Bezplatná právní poradna[online] Dostupné z: <https://www.bezplatnapravniporadna.cz/online-zdarma/ruzne/pravnicky-slovník/8912-rozvod-definice-vysvětlení-co-je-to-rozvod-z-pravního-hlediska.htm>
- [16] Pohyb obyvatelstva – 1. Pololetí 2018| ČSÚ. Český statistický úřad| ČSÚ [online]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/czso/cri/pohyb-obyvatelstva-1-pololeti-2018>
- [17] Single mother [online] dostupné z: <http://www.freedictionary.com>
- [18] Women for women [online] dostupné z: <http://womenforwomen.cz>
- [19] fond pro rodiče samoživitelee [online] dostupné z <https://www.nadace-agrofert.cz/projekty/fond-pro-samozivitele>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Str.	starna,
SMS	esemes zpráva,
RMC	Rodinné a mateřské centrum,
Kč	Korun českých,
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí.

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 Nejčastější forma pomoci	34
Tabulka č. 2 Úskalí samoživitelek	35

PŘÍLOHA Č. 1

Z jakého důvodu jste se stala samoživitelkou?

S manželem jsme se rozvedli. Mám říct i proč jsme se rozvedli? **Můžete jinak to bude druhá otázka** (smích) dobré. My jsme se rozvedli, protože jsem otěhotněla dřív, než jsme se stihli poznat a vlastně, když sem byla těhotná, tak jsme se spolu zůstali, ale nevzali jsme se až při druhém těhotenství jsme se rozhodli, že se vezmeme. Těhotenství úplně nedopadlo a měli jsme nějaké problémy. Já jsem měla problémy s alkoholem on měl problémy s milenkama a tak nějak jsme zjistili, jo vygradovalo to tím že on skončil v psychiatrické léčebně a tam sem potom podala žádost o rozvod, rozvedli jsme se. A ten důvod jsme teda uváděli, že máme nerozlučně rozvrácené manželství. **To je teda zajímavé, hnedka na začátek**

Jak dlouho jste tedy samoživitelkou?

Od roku 2014, takež 5 let, jestli dobře počítám.

Kolik máte dětí?

Mám jedno.

Byly děti, nebo sem pochopila asi syn svědkem nějakých hádek, které v rodině vaší tehdejší byly?

Jo, samozřejmě. Byl svědkem hádek, toho měli jsme italskou domácnost, takže lítalo nádobí a tak, takže toho všeho se nějak účastnil. Byl i při tom, když přijela policie a odvážela bývalého manžela do psychiatrické léčebny.

A jak to vnímal.

On byl ještě malý. Neměla ani 4 roky, měl 3.5, když bývalý manžel skončil v bázinci a potom nějakou dobu nebyl doma, to byl klid. A v těch 3.5 on brečel, brečel a v noci se budil. Těžko říct, ale asi to bylo s tím spojené, nevím, asi sem to snažila tak nevnímat radši.

Mohla by jste mi popsat váš běžný den ze synem, jak vypadá?

Kluk teda už bude mít 10 v září, tak je to o to jednodušší. Běžný den. Ráno já vstanu 4:45 nachystám se, nachystám snídani, svačinu o půl 6 obudím kluka, ten se obleče, společně se nasnídáme a vlastně provede hygienu, sbalí si věci, svačinu jenom, to má nachystané už a vlastně odvážím ho do školy do ranní družiny já jedu na 7 hodin do Valašského Meziříčí do práce. On je vlastně ve škole, pak je v družině a buď de z družiny ve 4 hodiny domů,

kde se potkáme, když přijedu z práce, nebo jde třeba do hudebky, nebo někam jinam záleží, co je za den. Až se večer potkáme což je většinou kolem páté hodiny a má splněnou nějakou povinnost, že buď cvičil na kytaru, nebo utřel nádobí, nebo četl a vlastně v těch 5 hodin já přijdu, zkontroluju to, hodím pračku, něco uklidím, umyju nádobí a deme večerět. O půl sedmé večeříme, pak je hygiena, pochválíme se, co se nám povedlo a on de vlastně spát o půl osmé a já teda pokračuju dál.

Jaký máte vy sama vztah se svým synem?

Komplikovaný. I vzhledem k tomu, jakože má nějakou tu diagnózu. Jako já si myslím že dobrý, ale když stráví nějaký čas u svého otce, tak se to trochu komplikuje, protože on my vyčítá některé věci, on je přesvědčen, že já jsem rozbila rodinu, že za všechno můžu. **Jako ten syn?** Jo, protože oni mu to tak vysvětlili, že já za to můžu, že jsem ta špatná, teďka jsem si našla přítele, takže jsem ta špatná, která mu dovedla domů chlapa, který bývalý manžel ho tak jako že to je feťák a tak, tak kluk s tím měl trochu problém. Už si na sebe zvykají. **Aha.** Takže někdy lepší, někdy horší, když dlouho není u bývalé tchýně nebo se svým otcem, tak je to spíš lepší než horší. Jo přitom teda současný přítel je inženýr a auťák jo, tak dobře. Takže tam je to trochu scestné.

Kolik času tedy trávíte se svým synem?

Denně? No ráno asi tři čtvrtě hodiny a odpoledne, když bych brala průměrně od pěti hodin, protože 2x do týdne je to dýl a 3x do týdne je to míň tak do té půl osmé. Tři a tři čtvrtě hodiny. Smutné. (bavení ohledně času) taky bych chtěla víc, jenomže abych měla nějakou práci, tak musím někam chodit, a tím se to komplikuje. A hlavně najít práci čistě na ranní směnu, je prostě nemyslitelné, teda aspoň práci, která by dávala aspoň trochu smysl a uživila nás.

Zkusíte mi říct, jak o syna pečujete?

Já teďka nevím, jak to myslíte, jakože nějaké aktivity, nebo v čem mu musím pomoci, jakože. **Tak celkově, jak se o toho syna staráte, co s ním děláte.** Tak já si teď uvědomuju, že náš den je plný povinností jo, neustála kontrola, jestli udělal to co má, jestli hrál na kytaru. Vodím ho v pondělí a ve čtvrtek v pondělí má hudebku, ve čtvrtek má kytaru, tak ho tam musím zavést, celý týden musím dennodenně kontrolovat, jestli se najedl, napil, jestli byl na záchodě a jestli trénoval na tu kytaru a jestli zpíval a aktivity máme vyloženě o víkend, protože na to v týdnu není čas. A my jsme myslím sportovně založení, takže těch aktivit je spousta. Kolo, brusle, procházky, v zimě bodovačka, taková ta klasika. Hodně

hrajeme hry, máme doma spoustu těch her a kluk hodně čte, když má špatné období, tak dokáže přečíst dvě knížky za víkend. Špatné období je že on nechce nikoho vidět, to on mívá. (bavení na téma knížky). Taky nevím po kom to má, po mě určitě ne a bývalý manžel nejsem si jistá, že umí číst, tak těžko říct.

Jakým způsobem trávíte ze synem čas, že máte teda ty aktivity a místo aktivit?

Snažím se ho socializovat. Což znamená vymyslím, různé aktivity, jak by mohl trávit čas ze dvojíma kamarádka, vymyslím, jak to zorganizovat s maminka různýma, jestli by nám půjčili to jejich dítě, aby si mohli kluci pohrát. On nemá moc kamarádů, takže to je celkem velká náplň. Nebo mě napadlo, chodíme celkem pravidelně do kina, když je dobrý týden.

A máte třeba něco vybraného, nějaký žánr, co by vás tak bavilo? Pohádky. Mě by bavilo určitě něco jiného, ale chodíme na pohádky, teďka naposled Jak vycvičit draka 3.(opětovné bavení, že jsem na této pohádce byla taky) my chodíme na pohádky 2x až 3x do měsíce. Tak v mezičase když je venku hnusně, nebo je nemocný, tak si pouštíme pohádky, co jsme viděli tak 100x takže super.

Pomáhá vám někdo při výchově?

No pomáhala mi teda bývalá tchýně, při výchově nevím, jestli by se to tak dalo říct, jestli babičky zvládají vychovávat ještě, ale jo. Jestli někdo, tak ona a teďka v současné době přítel.

A jak vám pomáhala, nebo ten přítel vám pomáhá.

Tak on ho hlídávala a takové to, když doma něco nefungovalo, tak se mu to snažila vysvětlit a nebo rozbila, to, co jsem nastolila u nás. Málo kdy jsme se potkali a nebo mi ho čas od času vodila do skautu a tak, takže spíš takové to pohlídám, dovedu, nakoupím mu jídlo. Teďka včera aktuálně mu nesla sešity, protože si je nechal doma u ní, protože mi ho hlídala. No a přítel teďka s ním, protože je doma dřív než já, tak mu zkontroluje úkoly abych toho měla míň a nebo s ním trénuje na kytaru, protože já nemám hudební sluch, takže nevím, jestli hraje dobře, nebo špatně. Tak ten ho aspoň kontroluje, když už nic.

Setkáváte se při výchově s nějakými problémy?

No. Mám pocit, že období vzdoru, které začalo ve třech letech ještě neskončilo. **Ve třech letech?** No takový ten první dětský vztek to ještě nepřestalo, já mám pocit, že jdeme pomáli a jistě do puberty a to je pořád, pořád a jelikož se s bývalým manželem neshodneme na těch výchovných postupech a hlavně on si ho nebere a když si ho vezme, tak to vždycky

dopadne blbě a tak my se prostě nepotkáváme v té výchově a když ho má tak ho vede jinak a pak se mi kluk domů vrátí a je scéna. Takže asi největší problém a chování, to máme problém, ve škole, všude, to já čekám, kdy dostane dvojku z chování. Blbě, protože on je agresivní. **Jakože vůči spolužákům?** Taky.

Jak se tyto problémy snažíte řešit?

Tak on má vlastně asistentku ve škole, protože on nezvládá takové ty sociální situace, takže má asistentku. Ve škole má vlastně individuální plán, protože tam stačí problém, že učitelka řekne namalujte kočičky je tam i váza a všichni malují vázu a kočičky a on maluje jenom ty kočičky, protože zadní bylo jiné. Potom to skončí křikem, kočičky s vázou letí, všechno je rozbité, takže ve škole to řešíme docela aktivně i s ostatními rodičema, protože jsem se bavila a jim se to nelíbí, což chápou. Učitelka je velice vstřícná, snažíme se to eliminovat ty vzteky a jak to řeším jinak. Nastavením. My máme bodový systém a ten nám funguje. **A můžete mi to trochu popsat?** Jo máme prostě týdenní plán a on má nějaký soupis těch jako by se měl chovat ve škole, co by měl udělat, co by neměl dělat a dostává smajlíky. Dostává usměvavé smajlíky, s rovnou pusou, jakože dejme tomu a potom mračouny, že se to nepovedlo. Říkám, když je 7 dní, tak aspoň 4 smajlíci a když jsou, tak je nějaká odměna, kterou si dopředu řekneme. To jediné u nás funguje a za agresivní, když se ta jeho agrese otočí vůči mě, tak máme papírovou stopku, kterou já mu ukážu a říkám stop. Stop, zastav. Stop, nesmíš. Tak to funguje to je druhá věc, ale to v krajní nouzi. **A co má syn diagnostikováno?** Aspergerův syndrom, porucha autistického spektra, ale my jsme tak daleko, že nemáme ani příspěvek na péči, protože on je takové normální zlobivé dítě. Jsme se hodně posunuli prej výchovou, tak to nevím, jestli je to dobře, protože nám v tu chvíli kdy jsme se posunuli zvali všechny peníze z příspěvku na péči a tak dobře.

Navštěvuje syn teda nějaké mimoškolní aktivity?

Jo, on pořád, protože on se potřebuje vybit. Chodí do knihovny, protože rád čte, chodil na keramiku, chodil do skautu, chodil na kreslení, chodil na plavání a teďka má plavání, sport'ák to má v rámci školy a teďka tu hudebku a kytaru. **Tak to má celkem nabyté.** Jo tak tu hudebku teda to plavání mají v rámci školy a sport'ák to byl nějaký projekt dvě hodiny pohybu navíc, takže to je přihlášený už třetím rokem.

Myslíte si, že má rozvod nějaký dopad na vaše dítě?

Jo myslím si že jo, teďka si myslím, že se to daří teďka už jako řešit, že to není tak hrozné, ale zezačátku to bylo špatné, protože on to nepochopil, přesto, že jsem mu to vysvětlovala

a když to teda pochopil z verze bývalého manžela, tak to úplně neudělalo dobrotu a potom trvalo asi 3 roky, kdy chtěl abychom se k sobě vrátili a chtěl mít bráchu. Já sem mu teda vysvětlovala, že to není možné, protože nemáme žádného chlapa a on mi řekl však s tatínkem. Jo a to bylo hrozné, to je prostě hrozné jak vám vlastní děcko vysvětluje šak s tatínkem, máme tatínka, jo a hlavně si myslím, že ho ... my v pravidelných intervalech sedíme u soudu, tak si myslím, že tohle sto mu taky nedělá dobře.

Jak si myslíte, že syn vnímá vaší neúplnou rodinu?

No, doufám, že teďko líp, když mám přítele. Myslím si, že mu chyběl ten slapský vzor, ale jako nebylo to tak. On to nesl hrozně špatně, nechápal, proč už spolu nejsme, proč ten taťka s námi nemůže bydlet, proč my nemůžeme bydlet s taťkou, taťka se má tak špatně, on nemá kde bydlet, on se má takhle a takhle a proč já jsem taková zlá a nevezmu ho zpátky. On ho má rád, říkám to je dobře, že ho máš rád, ale já už prostě ne. Jo to bylo takové náročné, jo potom ještě druhá verze. Blbě je, že každá realita má dvě verze.

Jaký vztah má syn se svým otcem?

Kupodivu velice dobrý. Jo prostě já si myslím, že klukovi celý život chybí mužský vzor. On se mu R. prostě nevěnuje, vezme si ho jednou za měsíc, snad 2 hodiny. Malý se už dopředu těší, že si pro něho táta přijde a potom z toho ještě dalších 14 dní čerpá. A s taťkou oni spolu ani nic nedělají, dívají se spolu na televizi tohle sto by doma neprošlo. To by bylo já se nudím, já chci. Oni spolu leží, dívají se na televizi nebo na rallye nebo na něco a on je z toho taťka má novou televizi, taťka má novou mikinu jo. Úplně no a co jako? Co ti dal? No úplně nechápu, nechápu. Ale malý ho má jako modul. Nevímjak k tomu došlo. Nic mu nekoupil, výživné neplatil, prostě nebere si ho a malý ho miluje a co řekne táta je pravda, co řeknu já, tak sem úplně mimo.

Podílí se otec nějak na výchově?

Jednou měsíčně. **Jakože si ho jednou měsíčně vezme?** No v nepravidelných intervalech. Právě proto máme pořád ty soudy, protože já trvám na tom, aby si ho bral, ale jo. Protože to několik let funguje tak, že si tchýně zavolá, že chce kluka na víkend, nemám důvod ji ho nedat, takže ji ho dám a on se tam staví na ty dvě hodiny. A tchýně takto bere kluka co dva týdny a on se tam jednou, takže je to jednou za měsíc, když je to co dva týdny na ty dvě, tři hodinky. Potom má čas od času slabou chvilku, že mu něco slíbí, třeba že ho vezme do Ostravy na to NATO, tak kluk se na to měsíc těší a on ho tam nevezme, nebo mu slíbí, že ho vezme na konci prázdnin na Barunku a rallye ve Zlíně a potom tam s ním jede jeho brácha,

jako švára bývalý. No a potom mu slíbí, že si spolu užijou letní prázdniny a už chci od března jak ty prázdniny budou, protože musím zařídit tábory, musím chodit do práce že, no a on řekne hele tak tenhle týden, tak já ten týden pro něj zablokuje a buď si ho vůbec nevyzvedne, nebo ho odveze k máti, kde tam se za ním ze dvakrát staví. No a když ten jeden rok, to bylo loni, kdy tchýně skončila ve špitále, tak mi volali přijed' si pro něho máti je v nemocnici. Říkám ty já nemůžu já sem prostě mimo, já se nemám jak k němu dostat, tak švára řekl, že ho bere k sobě na ty 3 dny. Říkám to si hodný, kde má tátu. Jo tak to já nevím. Tak to je blbé. Takže tak se podílí. Nicméně teď už po těch 5ti letech platí výživné. Po čtvrtém soudu už platí. Už doplatil i ten 40ti tisícový dluh, takže je to sympatické no.

Proč se otec tedy nepodílí žádným způsobem na výchově?

Nevím, nevím, to jsem se ho ptala už milionkrát protože já to nechápu. On dělal kamioňáka a přestal ho dělat, protože se chce věnovat klukovi, protože kamioňáci jsou furt pryč. Byl půl roku na pracáku, říkám jestli chceš můžeš ho vyzvedávat ze školy v 6 mi ho doveďeš a dobré, nechodil. Našel si jinou práci kde byl 4 dny v práci 4 dny doma, protože chtěl být s klukem, tak si našel něco přínosnějšího, nechodil. Pak si našel třísměnný provoz s tím že to nejsou víkendy, že si bude chodit každý víkend nechodil. A tak jako my s tím bojujeme. On je zadlužený až po uši a on není schopný se z toho vyhrabat, tak jezdí ještě na taxi, že při každé volné příležitosti jezdí na taxiku, tak jestli tohle je ten důvod, proč nechodí, nevím. Furt říká já tuhle stu práci dělat nemůžu chci být s klukem a stejně s ním není. To je 5 let furt dokola. A nejhorší je, že on říká, já odjedu na půl roku do Holandska, tam vydělám spoustu peněz L. (synovy) to říká, přijdu a zajistím tě, už nebudu v životě dělat. Takový nesmysl, ještě jsem neviděla, aby někdo takhle odjel na půl roku a byl zajištěný na celý život. Samozřejmě se po půl roce vrátil s dluhama jak blázen, protože si tam na sebe nevydělal. Takže ho půl roku neviděl a zase ne, protože musel splácet dluh, co nasekal v Holandsku. To je furt dokola. Já si myslím, že jsou to prachy. A já si myslím, že on to nevidí, protože, když mu to říká, že jsou po něj prachy důležitější než kluk a že kluk mu roste a v pubertě na něj hodí bobek a on říká, že nemám pravdu, že kluk je u něj na prvním místě. **Tak asi to má jinak postavené.** Chtěla bych vidět ten jeho žebříček. Já tomu nerozumím. **Máte to stanovené soudem, že by si třeba měl brát jako střídavou péči toho syna nebo vůbec?** My máme už několikátý rozsudek. V tom posledním je, že by si ho měl brát co 14 dní od pátku do neděle. V pátek po škole neděle v 6 hodin u mě s tím že prázdniny posledních 14 dnů v týdnu by ho měl mít on. Od vydání rozsudku od listopadu 2018 si ho nevyzvednul ani jednou. Čas od času se ozve tchýně, že by si ho vzala ona. Ří-

kám si sice v lichém týdnu, ale tady ho máš, prosíme s oblečením já chci mít taky chvíli klid. Tam je problém, že zákony říkají, že já jsem povinná kluka namotivovat, připravit, aby s ním odešel to je moje povinnost a otec má povinnost platit, on nemá povinnost si kluka vyzvednout i když je to soudně dané. Takže já kluka připravím, řeknu, že táta přijede. Táta nepřijede a je to v naprostém pořádku. (můj názor na zákony) Já sem u soudu několikrát říkala, ať to postaví tak, že si pro něj musí přijít a oni říkali, že to nejde. Já sem ten zákon potom studovala a fakt to tam bylo.

(máminka zmínila že chodí do terénu, klade otázky a klienti odpovídají, ona píše) **můžu se zeptat, co máte za práci?** Jsem sociálně aktivizační pracovník pro rodiny s dětma na charitě Valašské Meziříčí. Proto se v těch zákonech se vyznám. Práce ve fabrice – já sem tam byla předtím sem tam chodila teďka už ne. Sem ráda že nám vydržel vztah (se známou, která mi pomohla zkontaktovat maminku) já jsem se jako různě tloukla po fabrikách protože, kdo vezme matku s děckem co potřebuje ranní směnu. Takže jsem vydávala obědy, dělala jsem všechno co šlo.

Kolik času tráví ten syn se svým otcem. Jenom když je u té babičky?

Abych mu nekřivdila tak pět, šest hodin. Mě to přišlo taky hrozně málo, kor když mi kluk doma prostě řval, jak sem hrozná, že ho k taťkovi nechci pustit že mu to určitě zakazuju a to měl zajímavou hlášku, to mě zarazilo v 6ti letech. „Ty bráníš vztyku mě a taťky.“ To je ale zajímavý slovní obrat, to jsem ještě neslyšela u šestiletého děcka, tak říkám, to si někde slyšel. To sem fakt jako brečela. Tak já za ním chodím a prosím ho ať si ho vezme a on mě vždycky říká: „Ty se ho chceš zbavit, abys mohla dělat támhle to.“ Různé aktivity vždycky vymenoval. Říkám jo přesně o to de. Sem předtím chodila i o víkendy na brigády, takže by mi to ledva bodlo, kdyby si ho vzal. Ano je to málo, protože kluk mi to třískal o hlavu a teď, čím míň času spolu tráví, tím líp, protože kluk není tak rozdivočelý z něho. Protože on potom přijde a říká: „ Ty děláš tohle blbě, taťka říkal, že takhle to dělat nemám...“ **takže navádí toho syna?** Já si myslím, že při jeho inteligenci to vůbec. Si myslím, že nevidí ty důsledky, on nevidí když řekne tohle je blbost dělat, že ten kluk s tím přijde domu a bude mě poučovat. Si nemyslím, že by to bylo záměrně proti mně. On mě totiž nenávidí, že já si myslím, že si chce na mě postěžovat, ale stěžuje si blbému člověku. Jo takže málo času, ale teď mi to nevadí.

Takže syn se vídává s otcem rád?

Jo. On když to tak teďka má telefon, tak mu telefonuje. Blbě je když mu to otec nebere. Ani třeba 2, 3, dny mu nebere telefon. **A jak to snášíš, když on vidí sám, že mu volá a ten táta mu to nebere, ani se mu neozve?** Taťka asi nemůže teďka, on je asi v práci. Taťka mi to zase nebere, on nemá teďka čas, on se třeba ozve. Možná nebude mít ani kredit aby se mi ozval. On ho umí omluvit, on prostě nevímčím to je. I když kouřím a jsem 100 metrů od něho tak on kašle, fuj mami mě je špatně, já se dusím, nemůžu dýchat. Dělá takové scénky a u tchýně v kuchyni se kouří a jeho táta tam jede jednu vedle druhé a mladý u něho stojí, je šťastný a neřekne mu ani popel jo. Říkám L. sem tě minule viděla, jak stojíš u toho taťky, smrdíš těma cigaretama, co to je? A on mi říká Ježiš mami, tak je to chlap, ať si zakouří. A tobě to nevádí? A tak dá se to vydržet. Táta se omluví, máma ne.

Kolik času trávíte v práci?

Prej že podle fondu pracovní doby v únoru to bylo 160 hodin, ale trávím ví, trávím třeba 180 ale proto, že studuju, jsem na výšce ve druháku, takže musím to volno, které si našetřím a musím vybrat, tak ho vyberu na školu. **A co studujete za obor?** Sociální a charitativní práci na VOŠ CHARITAS UPOL, cyrilometodějská teologická fakulta. A podle toho jaký je fond, my nesmíme přesáhnout ani o hodinu přesčasy, jako můžeme, ale nikdo nám to nezaplatí. Teďka je to dobré mám jednu práci v době, kdy jsem měla dvě práce, tak jsem pracovala daleko víc. **Vy jste jako měla tady tu práci a ještě jednu?** Jo. **A jak jste to stíhala?** No blbě, to bylo. Teď kom mám třeba jeden víkend volný a dřív sem každý druhý víkend chodila do práce. Já sem tady měla 8 rodin, kterým sem chodila stabilně uklízet, abych vydělala na nějaké ty věci, protože na charitě jsem dostala minimální mzdu, 2 tisíce jsem projezdila autem, takže sem si moc nevydělala, ale viděla jsem v tom perspektivu, tak sem tam vydržela za ty příšerný peníze a abychom přežili do zaplacení nájmu a školy a všech těch blbostí, tak jsem si přivydělávala tak, že jsem uklízela, před vánocemi jsem po nocích pekla cukroví, které jsem pak prodávala a tak no. Jo tak to bylo horší, to si myslím, že jsme s klukem netrávili ani hodinu denně ale přežili jsme to. **Jak dlouho jste to tak měli?** No od toho roku 2014 až vlastně loni jsem to tak měla. Pak jsem se z toho složila, protože jsem byla buď ve škole, nebo v práci, nebo v druhé práci. Sem se snažila všechno stihnou, tak sem spala nějaké 3 hodiny denně a to sem nedala a v květnu sem se složila a od toho května už nepracuju na brigády a jsem spokojená. (můj názor) no to sice jo, ale já si ještě živě pamatuju, jak jsme v tom přelomu 2013/2014 jedli jenom kluk, protože jsem měla dost malý příjem, za který nebylo možno kupovat dostatek jídla. Tak jsme se pomalu dopracovali k tomu, že je dobré mít těch prací víc abych se mohla najíst i já a nevznikaly

nám dluhy, protože jsem se zadlužila, takže se to díky té brigádě všechno zaplatilo a teďka můžeme začít s čistým štítem, bez dluhů, slušně jíme, slušně se oblékáme, vypadáme jako lidi.

Jakou pomoc využíváte ke zmírnění problému, ve vaší neúplné rodině?

Tak jako jestli se myslí psycholog, psychiatr, tak tím sem si prošla, nepomohlo, nevím asi dřív to byla nejlepší kamarádka, kde sem si mohla postěžovat, ponadávat chvíli řvát klidně sprostě ona to snesla. Teď je to teda přítel. A jak sem zestárla, už se nedokážu tak vztekat, tak jen brečím. Nevím, jestli hormony na mě přišli nebo co. Už jen sedím a brečím jak sem strašně nešťastná a lituju se. Někdy si říkám, že bych mohla zase by se psycholog hodil. Jo jinak jako další pomoc nemám žádné zdroje.

A kdy jsme to převedli na syna, tak syn využívá nějakou odbornou pomoc, nebo navštěvuje ?

No chodil k psychiatrice, tam jme přestali chodit, protože já jsem ho odmítla medikovat a chodil k psychologce tady k paní Š. a to prostě nebylo dobré, tak jsme tam přestali chodit. Myslím, že je to teď dobré a žádnou odbornou pomoc. On to má takové, že si může popovídat semnou, může si popovídat s paní asistentkou, ta je mu hodně blízká. To je asi všechno.

Kdo vám nejvíce pomáhá řešit problémy?

Jako teď nebo od začátku? **Dejme tomu, že teď a pak předtím.** Tak teď je to asi můj přítel. Od začátku asi nikdo. **Nebyl nikdo?** Ne, protože jsem dlouho byla v také bublině, jsem se schovala před světem, hlavně tady před Vsetínem. Jo my jsme si žili tak nějak pro sebe a protože na nás chodila pravidelně sociálka, takže nebylo dobré ani říkat, že máme nějaké problémy. Takže jsme se usmívali, tvářili jsme se, že všechno funguje a neřikali jsme to. Až možná loni jsem přiznala, že máme nějaký problém, protože jsem skončila v nemocnici. Rychlá mě odvážela, že jsem zkolabovala a najednou jsem zjistila, že mám problém, že nemám nikoho, kdo by mi pohlídal malého. **A jak jste to nakonec vyřešila?** Přítel se musel obětovat. Přijít z práce a vyřešit to.

Co vy sama považujete za největší úskalí, co vás nejvíc trápí vzhledem k vaší situaci?

Teď mě asi nejvíc trápí to, že ten vztah mezi mnou, L.(synem) a R. není v pořádku. Jako není to, to že jsme se rozešli jako manželé, neznamená, že jsme se rozešli jako rodiče. Největší problém je v tom, že nejsme jednotní ve výchově a že sem sice ráda, že si ho nebere,

ale kluk není rád. Tak když kluk není rád, tak mě to taky nějak netěší. **A ten otec je tady někde ze Vsetína?** Ano dokonce tchýně bydlí na stejném sídlišti a on bydlí u ní. Tak to si myslím, že je teďka největší úskalí. Předtím mě to bylo jedno. Předtím jsem viděla největší úskalí v tom, že mi neplatí výživné a že nejsou peníze. To bylo ze startu, hrozný kulturní šok. **A teď to výživné otec platí?** Jo dokonce v lednu doplatil zbytek toho dlužného. **A můžete uvést částku?** Teďka v listopadu mu to zvýšili na 3.000Kč. jo celou dobu platí dvojkou, když platí. **Jako, že má stanovené 3 a platí 2?** No předtím měl stanovené 2 a neplatil, teď má 3 a zatím platí. Největší problém byl, že kdybych mu to chtěla dát exekučně, tak on nevydrží dýl jak půl roku v práci, takže to nemá smysl. Než to vyřídím, tak už bude jinde. A myslím si, že teď na tom nejsme finančně vůbec špatně. Nám zvedli platy, tak to už fakt nemusím řešit a jsem ráda. To když odpadne ta finanční stránka, tak mi to hodně pomohlo i psychicky.

A z vaší strany vám někdo pomáhá při výchově? Mamka sourozenci?

Ne já mamku nemám, ségra ta bydlí jako na dušné, má svoje děti svoje problémy a tat'ka on je taký jiný typ než mateřský. Takže tam vůbec. (otázka byla položena z důvodu zmínění pouze tchýně) sestra ta mi nosila jídlo ze zahrádky párkrát mi tak pomohla. Tat'ka ne. On to tak nemá, on je typický chlap, on se nestaral ani o nás, to obstarávala mamka, tak nemá potřebu se starat ani o vnoučata. On reálně říká jaké sis to udělala, takové to máš s tím souhlasím. Našla jsem největšího blbce na celém Vsetíně a mám s ním děcko. Můžu být ráda, že těch dětí nebylo víc.

Je něco co by jste mi sama od sebe chtěla říct?

Jo já jsem nad tím hrozně přemýšlela, když jsem sem šla a jako zpětně, protože teď dělám pro rodiny s dětma a já sem vůbec netušila že něco takového existuje. Za mnou chodili jen ošpodačky, které mě masírovali, kluka stresovali, protože on to nechápal, protože mu jeho otec řekl, že mi ho vezmou, že půjde do děcáku, že se o něj neumím postarat, takže kdykoliv ty ošpodačky přišli tak on z toho byl na nerva a ani ty blbé ošpodačky nám neřekli hele existuje nějaká potravinová banka, běžte si tam na jídlo, existuje nějaký šatník, běžte, domluvte se na nějaké levnější boty pro kluka, existuje tady nějaká vsetínská charita, terénní aktivizační služba, neměli jsme žádnou míru pomoci. A to k nám chodili na šetření každý týden a viděli, že spím na zemi ve spacáku. Kluk měl teda pokoj zařízený, ale já jsem neměla nábytek žádný. Jsem spala na zemi ve spacáku, ani matraci jsem neměla. Teď zpětně si říkám jaký je to bordel. Mě když otec řekl, že se budu muset vystěhovat z bytu na

Sychrově **jako váš otec** jo já jsem bydlela u otce a když jsme se rozvedli, tak otec řekl já ten byt prodám, teď já sem neměla peníze, neměla jsem kam jít a prostě když za mnou chodila ta sociálka tak se ptali co jako teď bude. Říkám já nevím, nemůžu najít žádný byt, co budu dělat, tenhle byt je prodaný a já nemám kam jít. No ve chvíli kdy nebudete mít kde bydlet, tak my vám kluka odebereme. To byla jejich pomoc, já jsem ani nevěděla, že tady je nějaký azylák, nebo jak se tam dostat. Jo a o tři roky se dostanu k téhle práci a říkám si, jako tady něco funguje i na Vsetíně to funguje? Jak to, že se relativně normální, kteří se nenarodí v sociálně slabších rodinách nejsou informovaní. To mohla být relativně ta pomoc, kterou bych uvítala.

Kontrola otázek

Byly mé otázky pro vás srozumitelné?

Byly.

Byla pro vás nějaká otázka nepříjemná?

Ne.

Můžu vás popřípadě kontaktovat, pro doplnění otázek?

Určitě.